

IZVEŠTAJ FATF

Profesionalno pranje novca

Jul 2018

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (Radna grupa za finansijsku akciju eng. Financial Action Task Force - FATF) je nezavisno međunarodno telo koje razvija i promovira politike za zaštitu globalnog finansijskog sistema od pranja novca, finansiranja terorizma i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Preporuke FATF priznate su kao globalni standard protiv pranja novca (SPN) i finansiranja terorizma (SFT).

Za više informacija o FATF, posetite www.fatf-gafi.org

Ovaj dokument i / ili sve prikazane mape ne dovode u pitanje status ili suverenitet bilo koje teritorije, položaj međunarodnih granica i granica kao ni ime i bilo koje teritorije, grada ili područja.

Citat:

FATF (2018), *Professional Money Laundering*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/methodandtrends/documents/professional-money-laundering.html

© 2018 FATF. Zaštićena autorska prava.

Nije dozvoljeno reprodukovati niti prevoditi ovu publikaciju bez prethodne pismene dozvole.

Zahtev za dobijanje takve dozvole, za celu publikaciju ili njen deo, potrebno je podneti Sekretarijatu FATF na adresu 2 rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16, France (fax: +33 1 44 30 61 37 or e-mail:

contact@fatf-gafi.org)

Photocredits coverphoto ©Thinkstock

Овај пројекат финансира
Европска унија

Ova publikacija je prevedena uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran FATF, i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije. Evropska unija ne preuzima odgovornost ni za kakve greške ili propuste u ovom prevodu.

Publikacija [Izveštaj FATF - Profesionalno pranje novca] predstavlja prevod na srpski jezik originalne verzije na engleskom jeziku. Prevedena je na srpski jezik uz odobrenje Sekretarijata FATF, u okviru projekta: Unapređenje kvaliteta i efikasnosti izveštavanja o sumnjivim transakcijama i ključnih funkcija Uprave za sprečavanje pranja novca, koji finansira Evropska unija. Korisnik projekta je Ministarstvo finansija Republike Srbije - Uprava za sprečavanje pranja novca. Projekat sprovodi konzorcijum koji predvodi KPMG.

Zvanična verzija publikacije na engleskom jeziku dostupna je na www.fatf-gafi.org

Autorsko pravo © FATF/OECD. Sva prava zadržana.

Ovo je radni prevod. U slučaju sukoba u vezi sa tumačenjem, merodavna je zvanična verzija teksta, objavljena na internet stranici FATF.

SADRŽAJ

Skraćenice	5
Rezime	6
Profesionalno pranje novca	9
Odeljak I: Uvod	9
Svrha, Obim i Ciljevi	9
Struktura izveštaja	9
Metodologija	9
Odeljak II: Karakteristike Profesionalnog Pranja Novca.....	10
Ključne karakteristike.....	10
Provizija/naknada	11
Oglašavanje / Marketing.....	11
Vođenje evidencije (duple knjige)	11
Pojedinci, Organizacije i Mreže	11
Odeljak III: Posebne Usluge i Poslovni Modeli	15
Uloge i Funkcije.....	15
Opšti Poslovni Model Mreža za Profesionalno Pranje Novca	17
Odeljak IV: Vrste Namenskih Organizacija i Mreža za Pranje Novca.....	18
Mreže za Transport Novca i Kontrolu Gotovine.....	19
Mreža Kurira za Prenos Novca	22
Digitalni Novac i Mreže Virtuelne Valute	24
Proksi (anonimne) mreže.....	26
Odeljak V: Mehanizmi Podrške koje Koriste Profesionalni Perači Novca.....	30
Pranje Novca Zasnovano na Trgovini.....	30
Mehanizmi za Poravnanje Računa	33
Podzemno Bankarstvo i Alternativne Bankarske Platforme	34
Odeljak VI: Pružaoci Finansijskih Usluga i Predstavnici Drugih Profesija Kao Saučesnici i Kriminalci..	36
Pružaoци Usluge Prenosa Novca i Vrednosti (MVTС)	37
Finansijske Institucije	39
Pravne i Profesionalne Usluge.....	41
Kompanije za Obradu Plaćanja.....	45
Proizvodi i Usluge Plaćanja Virtuelnom Valutom (PUPVV).....	47
Odeljak VII: Završne Odredbe	48
Literatura	49

Uokvireni tekst

Uokvireni tekst 1 Kananijeva organizacija za pranje novca.....	13
Uokvireni tekst 2 Mreža kontrolora gotovine i šema poravnanja računa	20
Uokvireni tekst 3 Operacija Kandil – prenos gotovine putem kurirske mreže.....	21
Uokvireni tekst 4 Pranje prihoda proisteklih iz krivičnog dela uz pomoć kurira za prenos novca	22
Uokvireni tekst 5 Mreža <i>Avalanche</i>	23
Uokvireni tekst 6 Pranje novca od prodaje narkotika na mračnom internetu.....	25
Uokvireni tekst 7 Pranje novca stečenog putem bankarskih prevara	27
Uokvireni tekst 8 Izgradnja infrastrukture za pranje novca	27
Uokvireni tekst 9 Velika međunarodna platforma za pranje novca.....	29
Uokvireni tekst 10 Mreža za PN na osnovu trgovine ¹	31
Uokvireni tekst 11 Venecuelanska mreža za krijumčarenje valuta	32
Uokvireni tekst 12 Pranje novca kao deo „šeme za poravnanje računa” između različitih kriminalnih organizacija	34
Uokvireni tekst 13 Istraga masivnog podzemnog bankarskog sistema.....	34
Uokvireni tekst 14 Alternativne bankarske platforme	36
Uokvireni tekst 15 Saradnja korumpiranog javnog funkcionera i kriminalne organizacije na PN.....	36
Uokvireni tekst 16 Saradnja sa deviznim brokerima i bankarskim objektima za brzu uplatu	38
Uokvireni tekst 17 Agenti za prenos novca i vrednosti kao saučesnici trećih lica u pranju novca	38
Uokvireni tekst 18 Generalni direktor i predsednik strane banke	40
Uokvireni tekst 19 Bankarski službenici kao saučesnici, transakcije na tržištu hartija od vrednosti i prodaja fantomskih firmi	41
Uokvireni tekst 20 Advokat i bankarski službenik kao saučesnici.....	42
Uokvireni tekst 21 Operacija CICERO	43
Uokvireni tekst 22 Fantomske firme i računovođa kao sekretar u firmi	43
Uokvireni tekst 23 Pranje novca od narkotika kroz investicije u nekretnine, ugostiteljske usluge i produkcijske usluge	45
Uokvireni tekst 24 Međunarodni obrađivač plaćanja pruža usluge PN	46
Uokvireni tekst 25 Menjačnica virtuelne valute kao saučesnik.....	48

SKRAĆENICE

CFATF	Caribbean Financial Action Task Force – Karijska radna grupa za sprečavanje pranja novca
EAG	Eurasian Group – Evroazijska Grupa
FIU	Financial Intelligence Unit – Finansijsko-obaveštajna služba -FOS
LEA	Law Enforcement Agency –Organ reda
MENAFATF	Middle East and North Africa Financial Action Task Force / Radna grupa za Srednji Istok I Severnu Afriku za sprečavanje pranja novca
ML	Money Laundering – Pranje novca
MONEYVAL	Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism – Komitet eksperata za procenu mera protiv pranja novca i finansiranja terorizma
MVTS	Money Value Transfer Service – Usluga prenosa novca
PML	Professional Money Launderer – Profesionalni perač novca
PMLO	Professional Money Laundering Organisation – Profesionalna organizacija za pranje novca POPN
PMLN	Professional Money Laundering Network – Profesionalna mreza za pranje novca PMPN
OCG	Organised Crime Group – Organizovana Kriminalna Grupa - OKG
STR	Suspicious Transaction Report – Izveštaj o sumnjivoj transakciji
TCSP	Trust and Company Service Provider - Pružalac usluga trustova i kompanija

REZIME

Ovo je prvi put da FATF sprovodi projekat u kome se koncentriše na profesionalne perače novca čija je specijalnost da pomažu kriminalcima da izbegnu mere za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma i sankcija, i time uživaju profit od nezakonitih aktivnosti. Izveštaj ima za cilj da opiše funkcije i karakteristike koje definišu „profesionalne“ perače novca, odnosno one pojedince, organizacije i mreže koje kao treće strane peru novac u zamenu za naknadu ili proviziju. Ovaj izveštaj se stoga više bavi *pretnjama* od pranja novca, nego *ranjivošću*, i kriminalnim akterima, uključujući organizovane kriminalne grupe koje su se specijalizovale za pružanje profesionalnih usluga pranja novca i saučesnike koji su svesno umešani ili pokazuju svesni nehat u procesu pranja novca. Iako profesionalni perači novca mogu pružati usluge kao predstavnici određenih profesija (npr. kao advokati, računovođe) i saradivati sa legitimnim klijentima ovaj izveštaj ima za cilj da otkrije one aktere koji celo svoje radno vreme, ili deo radnog vremena, provedu pružajući usluge isključivo klijentima iz kriminalnog miljea.

Profesionalni perači novca pružaju usluge pranja prihoda stečenih nezakonitim aktivnostima kriminalcima i organizovanim kriminalnim grupama. Budući da je njihova glavna svrha da operu novac, oni su retko uključeni u nezakonite aktivnosti koje stvaraju prihod. Umesto toga, oni na osnovu svog stručnog znanja prikrivaju prirodu, izvore, lokaciju, vlasništvo, kontrolu, poreklo i/ili odredište sredstava i izbegavaju otkrivanje „prljavog“ novca. Profesionalni perači novca generalno ne prave razliku između dilera droge, prevaranata, trgovaca ljudima ili bilo kojih drugih kriminalaca koji imaju potrebu da prenose novac ili prikriju prihode stečene na kriminalan način. Svi oni su istovremeno i potencijalni klijenti profesionalnih perača novca. Profesionalni perači novca posluju kroz nekoliko poslovnih modela i mogu biti pojedinci, kriminalne organizacije sa organizovanom strukturom i hijerarhijom ili mreže labavo povezanih članova. S obzirom na to da pružaju usluge kriminalcima i organizovanim kriminalnim grupama profesionalni perači novca su kriminalci koji ostvaruju profit od aktivnosti pranja novca.

Profesionalni perači novca mogu da obezbede celokupnu infrastrukturu za kompleksne šeme pranja novca (da pruže „kompletnu uslugu“) ili da naprave jedinstvenu šemu prilagođenu specifičnim potrebama klijenata koji žele da operu prihode stečene kriminalnim aktivnostima. Ovi profesionalni perači novca pružaju širok spektar opštih usluga, tako da se iste tehnike pranja novca (i potencijalno isti finansijski kanali i rute) mogu koristiti za potrebe više organizovanih kriminalnih grupa. Kao takve, profesionalne mreže za pranje novca mogu delovati transnacionalno, i koristiti slabosti zemalja i određenih poslovnih aktivnosti, finansijskih institucija ili određenih nefinansijskih profesija. Profesionalni perači novca, sami po sebi, predstavljaju pretnju po finansijski sistem jer olakšavaju pranje

novca i kriminalu u širem smislu, profitirajući od ovih nezakonitih aktivnosti. Rezultati četvrte runde zajedničkih evaluacija FATF otkrivaju da mnoge zemlje nedovoljno istražuju i gone za mnoge aktivnosti pranja novca, uključujući i treće strane kao perače novca ili kompleksne šeme pranja novca. Mnoge zemlje i dalje ograničavaju svoje istrage na one koji peru sopstveni novac: kriminalce koji peru prihod od trgovine drogom, prevare, utaje poreza, trgovine ljudima ili prihod od drugog oblika kriminala. Iako se ovo odnosi na interno pranje novca ili pranje sopstvenog novca, to ne utiče na one koji su se specijalizovali za pružanje usluga pranja novca kriminalcima. Profesionalni perači novca, profesionalne organizacije za pranje novca i profesionalne mreže za pranje novca mogu preživeti zakonske mere uvedene protiv svakog njihovog klijenta kriminalca ili organizovane kriminalne grupe, i biti spremni da podrže sledeću grupu klijenata kriminalaca. Efikasno onesposobljavanje profesionalnih perača novca zahteva fokusirano prikupljanje obaveštajnih podataka i istraživanje aktivnosti pranja novca, a ne predikatnih krivičnih dela grupa koje koriste usluge profesionalnih perača. Onesposobljavanje profesionalnih perača novca može uticati na poslovanje njihovih klijenata kriminalaca i može biti efikasna strategija intervencije protiv brojnih meta među kriminalcima.

U ovom izveštaju navode se posebne veštine koje profesionalni perači novca mogu da ponude svojim klijentima u cilju sakrivanja ili prenosa njihovih prihoda, a državnim organima pruža detaljno objašnjenje uloga koje obavljaju profesionalni perači novca da bi im pomogli da ih prepoznaju i razumeju kako funkcionišu. To može biti pronalaženje lokacija pogodnih za investiranje ili kupovina imovine; osnivanje kompanija ili pravnih aranžmana; pružanje usluga nominalnih predstavnika ili akcionara; regrutovanje i upravljanje mrežama kurira ili „mula” za prenos novca; pružanje usluga kontrole računa; i otvaranje i registrovanje finansijskih računa. Ovaj izveštaj takođe navodi novije primere finansijskih preduzeća koja su preuzeta ili kooptirana od strane kriminalnih organizacija da omoguće PN. Analiza pokazuje da profesionalni perači koriste čitav spektar instrumenata i tehnika za pranje novca. Međutim, u izveštaju se posebna pažnja poklanja nekim zajedničkim mehanizmima koji se koriste za pranje novca, kao što su pranje novca zasnovano na trgovini, mehanizam za poravnanje računa i „podzemno” bankarstvo.

Projektni tim takođe je ispitao potencijalne veze između profesionalnih perača novca i finansiranja terorizma, međutim, nije bilo dovoljno materijala da bi se izdvojio poseban odeljak o ovoj temi. *Kananijeva* organizacija predstavlja najjasniji primer profesionalne organizacije za pranje novca koja je pružala usluge organizaciji koja je od strane UN označena kao teroristička. Jedna delegacija je takođe ukazala na potencijalne veze između labavo povezane profesionalne mreže za pranje novca i domaće terorističke organizacije. Međutim, velika većina razmatranih predmeta odnosi se na pranje novca, a ne na finansiranje terorizma.

Verzija izveštaja koja se neće objavljivati takođe se bavi jedinstvenim mehanizmima i tehnikama istrage koji su se pokazali uspešnim u otkrivanju i ometanju profesionalnih perača novca kako bi se pružile smernice zemljama koje žele da reše ovo pitanje. Izveštaj uključuje niz praktičnih preporuka koje su osmišljene u cilju poboljšanja mogućnosti otkrivanja i istraživanja profesionalnih perača novca, definiše strategije za ometanje i onesposobljavanje ovih entiteta i identifikuje korake za sprečavanje aktivnosti profesionalnih perača novca. Borba protiv ovih prilagodljivih profesionalnih perača novca zahteva usklađene aktivnosti policijskih i nadzornih organa u svakoj državi, odgovarajuće regulisanje, efikasnu međunarodnu saradnju i razmenu informacija. U ovom izveštaju naglašava se potreba za koordiniranim

operativnim radom na ovom pitanju u okviru država i važnost efikasne razmene informacija između institucija na međunarodnom nivou. U izveštaju se takođe navode informacije i obaveštajni podaci koji su potrebni za uspešno otkrivanje, mapiranje i istraživanje profesionalnih perača novca, a sve sa ciljem ometanja i uklanjanja onih koji su uključeni u profesionalno pranje novca i njihove klijentele iz kriminalnog miljea.

Ovaj izveštaj ima za cilj da pomogne nadležnim organima da prepoznaju profesionalne perače novca, kao i strukture koje oni koriste za pranje novca, i zaustave i onesposobe grupe koje su uključene u nezakonite aktivnosti kojima se ostvaruju prihodi tako da se kriminal ne isplati.

PROFESIONALNO PRANJE NOVCA

ODELJAK I: UVOD

Svrha, Obim i Ciljevi

FATF je sproveo brojne studije o rizicima od pranja novca (PN). U izveštajima koji su tom prilikom nastali, obično su ispitivali pretnje zbog PN koje su povezane sa određenim krivičnim delima kojima se ostvaruju prihodi ili ranjivosti povezane sa entitetima obuhvaćenim standardima FATF. Ovaj izveštaj pruža procenu pretnji povezanih sa profesionalnim pranjem novca (PPN) i ne procenjuje slabosti u vezi sa PN koje su obuhvaćene drugim izveštajima FATF. Konkretno, izveštaj ima za cilj:

- Podizanje svesti o jedinstvenim karakteristikama profesionalnog pranja novca;
- Sticanje razumevaja uloge i funkcije lica koja su uključena u PPN
- Sticanje razumevanja poslovnih modela i specifičnih funkcija koje izvršavaju PPN
- Sticanje razumevanja kako organizovane kriminalne grupe (OKG) i teroristi koriste usluge PPN za transfer sredstava;
- Idenitikovanje relevantnih tipova i šema PN
- Izrada indikatora rizika za nadležne organe i privatni sektor koji odgovaraju profesionalnom pranju novca ; i
- Izrada praktičnih preporuka za otkrivanje, istragu, krivično gonjenje i prevenciju PPN.

Struktura izveštaja

Odeljci II i III čine okvir izveštaja, i u njima se navode ključne karakteristike PPN; razlike između pojedinaca, organizacija i mreža uključenih u PPN i objašnjavaju uloge umešanih aktera. Cilj ovih odeljaka je da se obezbedi dosledan dijalog o ovoj temi, u trenutku kad zemlje produbljuju svoje razumevanje ovog pitanja.

U odeljcima IV, V i VI ističu se glavne vrste namenskih mreža za PN, kao i vrste saučesnika i kriminalaca među licima koji pružaju usluge i drugim predstavnicima posredničkih profesija koji su generalno uključeni u PPN, i opšti mehanizmi koji se koriste za pranje novca. Informacije date u ovim odeljcima ne treba smatrati konačnim, jer profesionalni perači novca koriste sve alate i tehnike PN koje su im na raspolaganju i nastavljaju da prilagođavaju svoje metode kako bi iskoristili praznine u propisima i u izvršenju.

Metodologija

Ovaj projekat zajednički su vodili Ruska Federacija i Sjedinjene Države, a razne delegacije širom globalne mreže FATF dale su svoj doprinos. Projektni tim je primio materijal iz Argentine, Australije, Belgije, Kanade, Kine, Nemačke, Izraela, Italije, Malezije, Holandije, Ruske Federacije, Singapura, Španije, Ujedinjenog Kraljevstva, Sjedinjenih Država, članica EAG (Belorusija, Kazahstan, Kirgistan, Tadžikistan,

Uzbekistan), MONEYVAL (Ukrajina), MENAFATF (Liban), CFATF (Belize) i EUROPOL.

Državni organi pružili su detaljne informacije, uključujući procene rizika i primere različitih šema koje su organizovali profesionalni perači novca, rezultate strateške analize, informacije o unutrašnjim organizacijskim i bihevioralnim aspektima profesionalnih perača novca i istražne tehnike. Izveštaj sadrži odabrane primere datih zemalja koji obezbeđuju neophodan kontekst.

Informacije su prikupljane i tokom zajedničke radionice predstavnika sa Bliskog istoka, i iz Afrike koja je bila posvećena tipologiji i izgradnji kapaciteta, a bila je održana u Rabatu, u Maroku, od 22. do 25. januara 2018. godine, kao i tokom zajedničkog sastanka eksperata FATF održanog u Busanu, u Republici Koreji, 4. maja 2018. godine. Nalazi prikazani u ovom izveštaju takođe se oslanjaju na povratne informacije finansijsko-obaveštajnih službi (FOS) i organa reda (LEA), nastale na osnovu njihovih iskustava u istraživanju PPN.

Bilo je retkih (nesistematizovanih) istraživanja na ovu temu. Međutim, projektni tim je uzeo u obzir prethodni i tekući rad FATF na operativnim pitanjima, uključujući Smernice FATF za finansijske istrage iz 2012. godine, *Izveštaj FATF o ranjivosti pravnika na PN i FT i Zajednički Izveštaj FATF / Egmont za 2018. o ranjivosti u vezi sa prikrivanjem stvarnog vlasništva*.

ODELJAK II: KARAKTERISTIKE PROFESIONALNOG PRANJA NOVCA

U ovom odeljku izveštaja opisuju se ključne karakteristike koje čine profesionalno pranje novca jedinstvenim i definiše obim izveštaja. U **odeljku III** se zatim pruža spisak posebnih usluga, koje uključuju specifične uloge ili funkcije koje obavljaju različiti pojedinci. U izveštaju se ne koriste formalni nazivi (npr. **kontrolor, pomagač i realizator**), jer se na globalnom nivou koristi različita i nedosledna terminologija, što može da dovede do zabune pri opisivanju ovih funkcija. U **odeljku III** opisuje se poslovni model koji pokazuje kako profesionalni perači novca generalno vode finansijske šeme.

Ključne karakteristike

Profesionalni perači novca su vrsta treće strane koja se bavi pranjem novca.. FATF definiše treću stranu koja se bavi PN kao lice koje pere novac, a koje nije bilo uključeno u izvršenje predikatnog dela¹. Glavna karakteristika koja čini PPN jedinstvenim je pružanje usluga PN u zamenu za proviziju, naknadu ili drugu vrstu profita. Iako je specijalizacija u oblasti pranja novca ključna karakteristika profesionalnih perača novca, to ne znači da profesionalni perači nisu uključeni u druge aktivnosti (uključujući i legitimno poslovanje).

Isto tako, to ne znači da peru isključivo nezakonit novac. Profesionalni perači novca takođe koriste posebna znanja i stručnost da iskoriste praznine u zakonu; pronađu mogućnosti za kriminalce; i pruže pomoć kriminalcima da zadrže i ozakone imovinsku korist stečenu kriminalom.

S obzirom da su profesionalni perači novca treća strana, oni često nisu upoznati sa predikatnim krivičnim delom (npr. delom u vezi sa narkoticima ili trgovinom ljudima) i uglavnom se ne bave poreklom novca koji se prenosi. Ipak, perači novca su svesni da novac čiji transfer vrše nije legitiman. Profesionalni perlač novca se prvenstveno bavi odredištem novca i procesom kojim se on premešta. Klijenti ih koriste da stvore

¹ Metodologija FATF 2013, fusnota za trenutni ishod 7

distancu između lica koja su počinila kriminalna dela i prihoda proisteklih iz tih dela, ili zato što klijenti iz kriminalnog miljea nemaju znanje koje je potrebno da pouzdano operu novac i ne budu otkriveni od strane policije.

Konačno, profesionalni perači novca su kriminalci, koji često realizuju aktivnosti velikih razmera i sprovode programe koji su transnacionalne prirode. Termin profesionalni perači novca ne obuhvata nesvesne ili pasivne posrednike koji su iskorišćeni u svrhu realizacije šeme pranja novca.

Provizija/naknada

Mnogobrojni i različiti faktori koji se preklapaju utiču na naknadu koja se plaća profesionalnim peračima novca ili proviziju koju primaju za svoje usluge. Naknada će često zavistiti od složenosti šeme, korišćenih metoda i poznavanju predikatnog krivičnog dela. Stopa se može menjati na osnovu nivoa rizika koji profesionalni perač novca preuzima. Na primer, na visinu provizija često utiču zemlje ili regioni uključeni u šemu, kao i drugi faktori kao što su:

- Reputacija konkretnog profesionalnog perača novca
- Ukupan iznos količine opranog novca
- Denominacija (odnosno, vrednost) novčanica (u slučajevima kad je u pitanju gotovina)
- Rok koji klijent postavlja za prenos ili prikrivanje sredstava (na primer, ako se pranje novca mora obaviti u kraćem vremenskom periodu, time će i provizija biti viša); i
- Uvođenje novog/ih propisa ili aktivnosti organa reda.

Da bi dobili proviziju za svoje usluge, PPN mogu (i) uzeti proviziju u gotovini unapred, (ii) preneti deo novca koji je opran na svoje račune ili (iii) Mogu da uračunaju proviziju u poslovnu transakciju.

Oglašavanje / Marketing

Oglašavanje i marketinške usluge mogu se odvijati na brojne načine. Ovo često uključuje profesionalne perače novca koji aktivno prodaju svoje usluge zahvaljujući „usmenih preporuka” (preko neformalne kriminalne mreže). Kriminalne veze i poverenje koje su se razvile kroz prethodni kriminalni angažman takođe jačaju veze i mogu ohrabriti dalju saradnju. Državni organi su otkrili da se profesionalni perači novca oglašavaju i na mračnom internetu (Dark Web).

Vođenje evidencije (duple knjige)

Organi reda izvestili su da profesionalni perači novca često vode duple knjige koje sadrže detaljne zapise sa šifrovanim imenima. U ovim jedinstvenim računovodstvenim sistemima mogu se naći detaljne tabele koje prate klijente (pod šifrovanim imenima); pranje novca; poreklo i određište prenetih sredstava; značajne datume; i primljene provizije. Profesionalni perači novca mogu ili da čuvaju svoje podatke elektronski (npr. u tabeli u Excelu zaštićenoj lozinkom) ili da koriste evidenciju na papiru. Ova evidencija predstavlja neprocenjiv resurs za istražitelje.

Pojedinci, Organizacije i Mreže

Profesionalni perač novca može pripadati jednoj od tri kategorije.

1. **Pojedinac profesionalni perač novca**, poseduje specijalne veštine ili je stručnjak za ulaganje, prikrivanje i pranje sredstava. Oni se specijalizuju za pružanje usluga PN, koje se takođe mogu obavljati tokom bavljenja legitimnim, profesionalnim zanimanjem. Ove usluge mogu uključivati, ali nisu ograničene na, sledeće: računovodstvene usluge, davanje finansijskih ili pravnih saveta, i otvaranje kompanija i pravljenje pravnih aranžmana (*videti dole - posebne usluge*). Pojedinac PPN često ublažava rizik s kojim se suočava različitim proizvodima i obavljanjem poslovne aktivnosti sa nekoliko finansijskih stručnjaka i brokera (*videti primere u nastavku*).

2. **Profesionalna organizacija za pranje novca**, grupa od dva ili više lica koja deluju autonomno, organizovana grupa koja se specijalizovala za pružanje usluga ili saveta za pranje novca kriminalnim ili drugim OKG. Pranje novca može biti osnovna aktivnost organizacije, ali nije obavezno i jedina aktivnost. Većina ovakvih organizacija ima striktnu hijerarhijsku strukturu, i svaki član deluje kao specijalista koji je odgovoran za određene elemente u ciklusu PN (**videti odeljak III**)

3. **Profesionalna mreža za pranje novca**, skup saradnika ili kontakata koji rade zajedno kako bi olakšali realizaciju šema za PN i/ili obavljali specifične zadatke u svojstvu podugovarača. Ove mreže obično rade globalno i mogu se sastojati od dve ili više profesionalnih mreža za pranje novca koje rade zajedno. One mogu da funkcionišu i kao neformalne mreže pojedinaca koji pružaju klijentu iz kriminalnog miljea niz usluga PN. Ovi interpersonalni odnosi nisu uvek organizovani i često su fleksibilni po svojoj prirodi.

Ove široke mreže profesionalnih perača novca zadovoljavaju zahteve klijenta otvaranjem računa u stranim bankama, osnivanjem ili kupovinom stranih kompanija i korišćenjem postojeće infrastrukture koju kontrolišu drugi profesionalni perači

novca. Saradnja između različitih profesionalnih perača doprinosi raznovrsnosti kanala kroz koje može proći nedozvoljeni prihod čime se smanjuje rizik od otkrivanja i zaplene.

Profesionalne organizacije za pranje novca rade sa OKG svih nacionalnosti, na globalnoj osnovi ili u određenom regionu, često delujući kao globalno preduzeće. Isti profesionalni perač novca može se koristiti za realizaciju operacija PN u ime nekoliko OKG ili kriminalnih podružnica. Oni su visoko obučeni i rade u različitim okruženjima, vešti su u skretanju pažnje policijskih službenika. Otkriven je jedan relevantan slučaj koji pokazuje da su isti perači novca pružali usluge i OKG i terorističkim organizacijama (vidi ispod Uokvireni tekst 1).

Uokvireni tekst 1 Kananijeva organizacija za pranje novca

Organizacija za pranje novca Altaf Kanani prala je nezakonite prihode za druge OKG, organizacije za krijumčarenje narkotika i određene terorističke grupe širom sveta. Khanani OPN je bila OKG koju su činili pojedinci i entiteti pod nadzorom pakistanskog državljanina, Altafa Kananija, koga je američka Uprava za borbu protiv droge (DEA) uhapsila 2015. godine. Kananijeva organizacija za pranje novca obezbeđivala je kretanje ilegalnog novca između Pakistana i Ujedinjenih Arapskih Emirata, SAD, Ujedinjenog Kraljevstva, Kanade, Australije i drugih zemalja. Ona je bila odgovorna za pranje milijardi dolara prihoda godišnje proisteklih iz kriminalnih delatnosti.

Kananijeva organizacija za pranje novca pružala je usluge PN različitim klijentima, kineskim, kolumbijskim i meksičkim OKG, kao i pojedincima povezanim sa terorističkom organizacijom označenom od strane SAD. Kananijeva organizacija prala je sredstva za druge označene terorističke organizacije. Konkretno, Altaf Kanani, šef organizacije Khanani i menjačnice Al Zarooni Exchange, učestvovao je u transferu novca za Talibane, a poznato je da je Altaf Kanani imao veze sa Lashkar-e-Tayyibom (Laškar-e-Taibom), Dawood Ibrahimom (Davud Ibrahimom), al-Qua'ida (Al Kaidom) i Jaish-e-Mohammed (Džaš-e-Mohamedom). Štaviše, Kanani je bio odgovoran za deponovanje prihoda od droge putem elektronskih naloga za prenos sa stranog poslovnog računa u nastojanju da prikrije prirodu, izvor, vlasništvo i kontrolu sredstava. Kanani je izvršio transakcije, koje su uključivale brojne transfere od nekoliko opštih trgovinskih kompanija. Kananijeva organizacija je zadržavala proviziju od 3% od ukupne vrednosti opranog novca.

Sam Kanani je 2015. godine označen od strane OFAC kao „transnacionalna kriminalna organizacija¹“, u skladu sa Izvršnom naredbom 13581. Istog dana, OFAC je označio i menjačnicu koju je koristila Kananijeva organizacija, Al Zarooni Exchange. 2016. godine, Kancelarija za kontrolu stranih sredstava (OFAC) Ministarstva finansija SAD označila je četiri osobe i devet entiteta povezanih sa Kananijevom organizacijom za pranje novca. 26. oktobra 2016. godine Altaf Kanani priznao je krivično delo PN za koje je bio optužen od strane saveznog tužilaštva. Približno 46.000 USD prihoda proisteklih iz krivičnog dela oduzeto je od Khananija. 2017. godine, Altaf Khanani je osuđen na 68 meseci zatvora zbog udruživanja radi činjenja krivičnog dela PN.

Značajna koordinacija više organa reda iz Australije, Kanade i SAD bila je potrebna jer su sve one držale samo jedan deo slagalice. Označavanje menjačnice Al Zarooni Exchange dopunilo je aktivnost koju je preduzela Centralna banka UAE, uz pomoć jedinice za borbu protiv pranja novca u Generalnom štabu policije u Dubaiju koja je blisko saradivala sa DEA pre preduzimanja akcija.

Napomena: 1. Transnacionalna kriminalna organizacija (TKO) je specifičan stručni izraz koji se koristi u procesu označavanja u SAD i sinonim je za organizovanu kriminalnu grupu (OKG), čija se skraćenica koristi u ovom izveštaju.

Izvor: Sjedinjene Države, Australija, Kanada, UAE

OKG koriste i autsajdere i članove OKG za obavljanje usluga PN u ime grupe. U slučajevima kada postoji interna komponenta OKG koja je odgovorna za PN, ovi članovi mogu primiti samo deo prihoda grupe, a ne naknadu ili proviziju. Stepem u kojem se profesionalni peraći novca uključuju u šeme PN zavisi od potreba kriminalne grupe, složenosti operacije pranja novca koju žele da izvrše, kao i od rizika i troškova povezanih sa takvim učešćem.

Kada OKG koriste usluge profesionalnih peraća novca, one često biraju peraće koji su upoznati sa licima koja su im bliska ili su u sastavu mreže OKG. To mogu biti članovi porodice ili bliski ljudi. To takođe mogu biti predstavnici određenih profesija koji su ranije pružali legitimne usluge i koji sada deluju kao:

- Računovođe, advokati, notari i /ili pružaoci drugih usluga;
- Pružaoci usluga trastova i kompanija (TSP);
- Bankari;
- Firme za prenos novca; Brokери;
- Specijalisti - stručnjaci za finansije ili poreski savetnici;
- Trgovci plemenitim metalima ili dragim (polu) dragim kamenjem;
- Vlasnici banaka ili insajderi;
- Pružaoci platnih usluga ili insajderi; i
- Vlasnici elektronskih i kripto valutnih menjačnica ili insajderi.

OKG takođe saraduju sa spoljnim stručnjacima na stalnoj ili ad hock osnovi. Ovi stručnjaci namenski deluju kao preduzetnici i često ih nema u kaznenoj evidenciji, što može otežati njihovo otkrivanje. Ovi predstavnici različitih profesija sve su prisutni u kriminalnom okruženju kao saučesnici i, okupljaju se kao pružaoci usluga, kako bi podržali određene kriminalne šeme ili OKG (**vidi odeljak VI**). Profesionalni peraći novca mogu istovremeno opsluživati nekoliko OKG ili kriminalnih podružnica, i biti visoko obučeni za rad u različitim okruženjima i vešti u skretanju pažnje policijskih službenika.

Takođe su prisutni odvojeni odnosi, posebno u okviru mreža profesionalnih peraća novca pri čemu ne može biti direktnog kontakta između OKG i vodećih aktera odgovornih za pranje novca. U takvim slučajevima, transakcije se obavljaju preko nekoliko nivoa pojedinaca koji sakupljaju novac (**vidi odeljak III**) pre nego što se

novac preda profesionalnom peraču novca na pranje.

ODELJAK III: POSEBNE USLUGE I POSLOVNI MODELI

Profesionalni perači novca mogu biti uključeni u jednu ili sve faze ciklusa PN (tj. ulaganje, raslojavanje i integraciju) i pružati posebne usluge vezane za upravljanje, prikupljanje ili prenos novca. Profesionalne organizacije za pranje novca deluju na sofisticiraniji način i u stanju su da obezbede celokupnu infrastrukturu za složene šeme PN ili da izgrade jedinstvenu šemu, prilagođenu specifičnim potrebama klijenta.

Postoje brojne posebne usluge koje profesionalni perači novca mogu da pruže. One podrazumevaju, ali se ne ograničavaju na:

- konsalting, savetodavne usluge;
- registraciju i održavanje preduzeća ili drugih pravnih lica;
- pojavljivanje u svojstvu nominalnih ovlašćenih lica kompanije i lica ovlašćenih za raspolaganje sredstvima na računu;
- obezbeđivanje lažne dokumentacije;
- mešanje zakonitih i nezakonitih prihoda;
- ulaganje i prenos nezakonito stečenog gotovog novca;
- kupovina imovine;
- pribavljanje finansijskih sredstava;
- identifikovanje investicionih mogućnosti;
- posredno kupovanje i držanje imovine;
- učestvovanje u sudskim sporovima; i
- regrutovanje i upravljanje kuririma za prenos novca.

Uloge i Funkcije

U ovom odeljku navode se brojne uloge i funkcije koje su neophodne za rad profesionalnih perača novca. Ove specifične funkcije, navedene u nastavku, ne čine konačan spisak. U zavisnosti od tipa profesionalnog perača novca, jedno lice može obavljati jedinstvenu funkciju ili imati više uloga istovremeno. Razumevanje ovih uloga je važno kako bi se identifikovali svi relevantni učesnici i obezbedilo otkrivanje i prekid svih relevantnih aspekata profesionalnog pranja novca.

- **Vođstvo i kontrola:** Mogu postojati pojedinci koji generalno vode i upravljaju grupom, i koji su zaduženi za strateško planiranje i donošenje odluka. Kontrolu nad aktivnostima grupe u procesu PN obično vrši vođa, ali mogu da se pojave i drugi pojedinci koji rade sa novcem od trenutka kada se prikupi od klijenata do isporuke (npr. organizuju prikupljanje gotovine i isporuke gotovine na odabranoj međunarodnoj destinaciji). Ovi pojedinci takođe određuju proviziju i plaćaju zarade drugim članovima organizacije/mreže za usluge koje pružaju.
- **Uvođenje i promovisanje:** Često postoje specifični pojedinci koji dovode klijente profesionalnim peračima novca i komuniciraju sa klijentima iz kriminalnog miljea. Ovo uključuje menadžere koji su odgovorni za

uspostavljanje i održavanje kontakta sa drugim organizacijama za pranje novca ili pojedinačnim peraćima koji rade na lokalnom nivou ili u inostranstvu. Korišćenjem ovih kontakata, organizacija ili mreža dobija pristup infrastrukturi koja je već uspostavljena od strane drugih peraća novca.

- **Održavanje infrastrukture:** Ovi pojedinci su odgovorni za uspostavljanje infrastrukture profesionalnih peraća novca ili instrumenata. Moglo bi se ovim podrazumevati osnivanje kompanija, otvaranje bankovnih računa i preuzimanje kreditnih kartica. Navedeni akteri takođe mogu da upravljaju mrežom službenika koji pronalaze i regrutuju lica (npr. nominalne vlasnike firme) da registruju kompanije u ime klijenata, primaju prijave i lozinke za online bankarstvo i kupuju SIM kartice za komunikaciju putem mobilnih telefona.

Jedan primer upravljanja infrastrukturom je uloga *vođe kurira za prenos novca*- koji je odgovoran za regrutovanje i upravljanje kuririma (npr. putem oglasa za posao i putem direktne komunikacije), kao i isplatu plata kurira. Plata se može isplatiti ili kao naknada za usluge vršenja transfera novca ili kao jednokratna isplata za obavljene usluge (**vidi odeljak IV** za širi opis mreža kurira za prenos novca i uloge u okviru tih specifičnih mreža).

- **Rad sa dokumentima:** Ovi pojedinci su odgovorni za izradu dokumentacije potrebne za olakšavanje procesa pranja novca. U nekim slučajevima, ovi pojedinci su odgovorni za proizvodnju ili pribavljanje lažnih dokumenata, uključujući lažna identifikaciona dokumenta, izvode iz banke i završne račune, fakture za robu ili usluge, konsultantske aranžmane, menice i kredite, lažne biografije i preporuke.
- **Upravljanje transportom:** Ovi pojedinci su odgovorni za prijem i otpremu robe kako na međunarodnom tako i na domaćem nivou, obezbeđujući carinsku dokumentaciju i povezivanje sa transportnim ili carinskim službenicima. Ova uloga je posebno od značaja za pranje novca zasnovano na trgovini.
- **Investiranje ili kupovina imovine:** Kada je to potrebno, nekretnine ili druga sredstva, kao što su dragulji, umetnička dela ili luksuzna roba i vozila, koriste se za skladištenje vrednosti za kasniju prodaju. Kriminalci traže pomoć kada kupuju nekretnine u inostranstvu, a poznato je da profesionalni peraći novca koriste razrađene šeme koje uključuju nekoliko nivoa fantomskih firmi kako bi to obezbedili.
- **Prikupljanje:** Ova lica su odgovorna za prikupljanje nedozvoljenih sredstava, kao i za početnu fazu procesa pranja novca. S obzirom da su oni na samom početku procesa, organi reda će najpre doći do njih. Međutim, oni često ostavljaju neznatne tragove u dokumentaciji i sposobni su da uspešno rasloje nezakonite prihode deponovanjem mešavine zakonitih i nezakonitih prihoda putem firmi koje intenzivno posluju sa gotovinom. Ovi pojedinci su svesni svoje uloge u pranju novca stečenog kriminalom (u poređenju sa nekim kuririma za prenos novca, koji mogu biti nesvesni učesnici u šemi PPN).
- **Prenos:** Ovi specifični pojedinci odgovorni su za prenos novca s jedne lokacije na drugu u okviru šeme profesionalnog pranja novca, pri čemu je nebitno koji se mehanizam koristi za prenos novca. Oni dobijaju i obrađuju novac koristeći ili tradicionalni bankovni sistem ili pružaoce usluge prenosa novca ili vrednosti i takođe su često odgovorni za podizanje gotovine i naknadno vršenje deviznih transakcija.

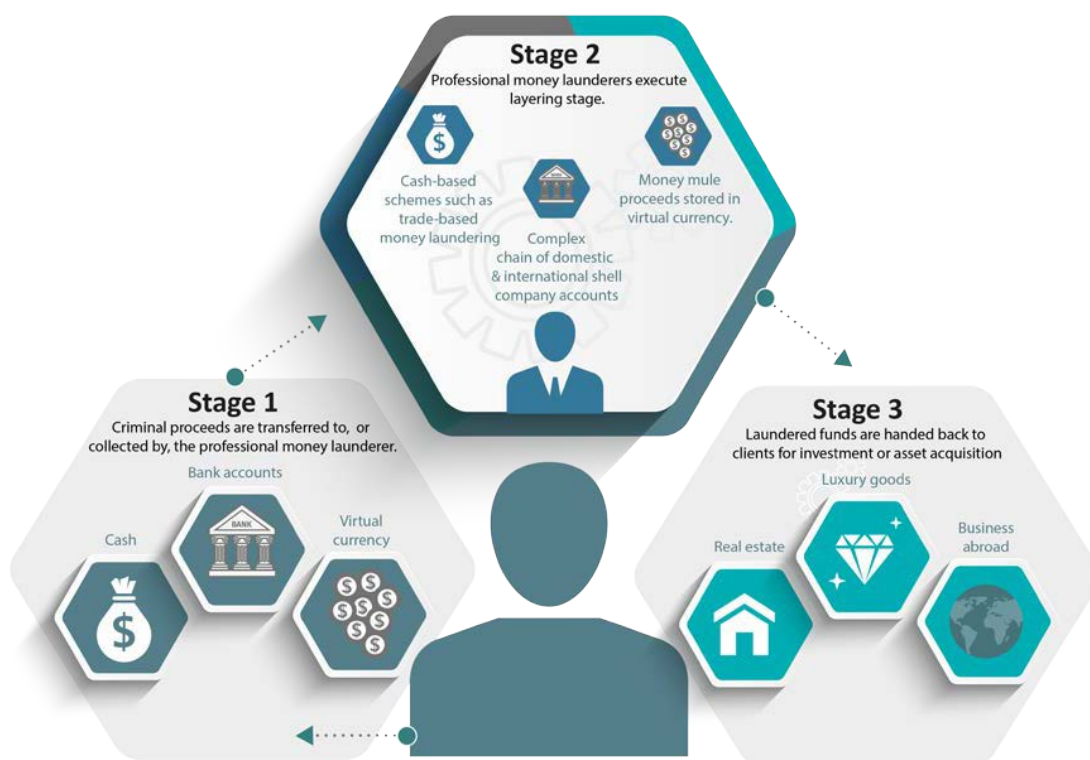
Opšti Poslovni Model Mreža za Profesionalno Pranje Novca

Slika 1 Tri faze profesionalnog pranja novca

Faza 1. Prihodi proistekli iz krivičnog dela se prenose profesionalnim peračima novca ili ih oni sakupljaju (Gotovina, Bankovni računi, Virtuelna valuta)

Faza 2. Profesionalni perači novca realizuju fazu raslojavanja (Šeme na bazi gotovine –kao što je pranje novca zasnovano na trgovini, Kompleksan lanac domaćih i međunarodnih računa fantomskih firmi, Šeme na bazi gotovine –kao što je pranje novca zasnovano na trgovini, Kompleksan lanac domaćih i međunarodnih računa fantomskih firmi, Sredstva kurira čuvaju se kao virtuelna valuta)

Faza 3. Opran novca vraća se klijentima za investiranje ili kupovinu kapitala (luksuzne robe, nekretnina, poslovanje u inostranstvu)

Generalno, finansijske šeme koje realizuju profesionalni perači novca sadrže tri faze:

Faza 1: Kriminalni prihodi se prenose na PPN ili ih oni prikupljaju

U prvoj fazi, sredstva se prenose, fizički ili elektronski, na profesionalnog perača novca ili na subjekte koji rade u njegovo ime. Precizan način uvođenja sredstava u šeme PN varira u zavisnosti od vrste predikatnog krivičnog(ih) dela i forme u kojoj je prihod ostvaren (npr. gotovina, sredstva u banci, virtuelna valuta, itd.):

Gotovina: Kada se nezakoniti prihodi uvedu kao valuta, oni se obično predaju sakupljaču gotovine. Ovaj sakupljač može na kraju deponovati gotovinu na bankovne račune. Sakupljač uvodi gotovinu u finansijski sistem putem firmi koje intenzivno posluju sa gotovinom, pružalaca usluga prenosa novca i vrednosti, ili kazina, ili fizički prenosi gotovinu u drugi region ili zemlju.

Bankovni računi: Neke vrste kriminalnih aktivnosti stvaraju nezakonite prihode koji

se nalaze na bankovnim računima, kao što su prevare, pronevere i poreska dela. Za razliku od prihoda od droge, prihodi od ovih kriminalnih dela retko počinju kao gotovina, ali mogu završiti kao gotovina nakon pranja novca. Klijenti obično osnivaju pravna lica za koja mogu otvoriti račun u banci u svrhu pranja novca. Ovi računi se koriste za prebacivanje novca na prvi sloj kompanija koje kontroliše perač novca.

Virtuelna valuta: Kriminalci koji dobiju sredstva u obliku virtuelne valute (npr. vlasnici nezakonitih prodavnica na internetu, uključujući i prodajna mesta na mračnom internetu) moraju imati e-novčanike ili adresu na distribuiranoj platformi glavne knjige, kojoj mogu pristupiti perači novca.

Faza 2: Faza raslojavanja koju izvode pojedinci i / ili mreže

U fazi raslojavanja, većina profesionalnih perača novca koristi mehanizme poravnanja računa kako bi se otežalo praćenje sredstava. Kombinacija različitih tehnika PN može da se koristi kao deo jedne šeme. Fazu raslojavanja vode pojedinci koji su odgovorni za koordinaciju finansijskih transakcija.

Gotovina: Mehanizmi PN za **raslojavanje** nezakonitog prihoda zarađenog u gotovom novcu obično uključuju: pranje novca zasnovano na trgovini, i fiktivnu trgovinu, poravnanje računa i podzemno bankarstvo.

Bankovni računi: Sredstva koja su prebačena na bankovne račune kojima upravljaju profesionalni perači novca se u većini slučajeva kreću kroz složene šeme **raslojavanja** ili strukture **zastupnika**. Struktura zastupnika sastoji se od složenog lanca računa kompanija koje su osnovane kako u zemlji tako i u inostranstvu. Sredstva različitih klijenata se mešaju unutar istih računa, što otežava praćenje novca koji dolazi od određenog klijenta.

Virtuelna valuta: Kriminalci koji se bave visokotehnološkim kriminalom ili kompjuterskom prevarom, kao i prodajom nezakonitih dobara putem internet prodavnica, često koriste usluge mreža kurira za prenos novca (vidi **odeljak IV**). Nezakoniti prihodi stečeni ovim kriminalnim radnjama često se drže u obliku virtuelne valute i čuvaju se u elektronskim novčanicima ili novčanicima virtuelne valute koji prolaze kroz složen lanac transfera.

Faza 3. Oprana sredstva se vraćaju klijentima za ulaganje ili sticanje imovine

U poslednjoj fazi sredstva se prenose na račune koje kontrolišu klijenti perača novca, njihovi bliski saradnici ili treća lica koja deluju u njihovo ime ili u ime povezanih pravnih lica. Profesionalni perač novca može uložiti nezakonite prihode u ime svojih klijenata u nekretnine, luksuznu robu i preduzeća u inostranstvu (ili, u nekim slučajevima, u zemljama iz kojih su sredstva potekla). Sredstva se takođe mogu potrošiti na isporuku robe u zemlji u kojoj su sredstva nastala ili u trećoj zemlji.

ODELJAK IV: VRSTE NAMENSKIH ORGANIZACIJA I MREŽA ZA PRANJE NOVCA

Kao što je pomenuto u prethodnim odeljcima, profesionalni perači novca mogu da prenose sredstva preko namenskih mreža i brojnih mehanizama. Ove mreže, koje se često koriste tokom faze ulaganja i raslojavanja u ciklusu pranja novca, mogu brzo da se adaptiraju i da se prilagode promenljivim faktorima okruženja (kao što su novi propisi) i aktivnostima organa reda. Profesionalni perači novca mogu takođe pružiti detaljne smernice za snalaženje u celokupnoj šemi PN i često prodaju „pakete” koji sadrže instrumente i usluge potrebne za olakšavanje šeme PN. Ovaj odeljak opisuje

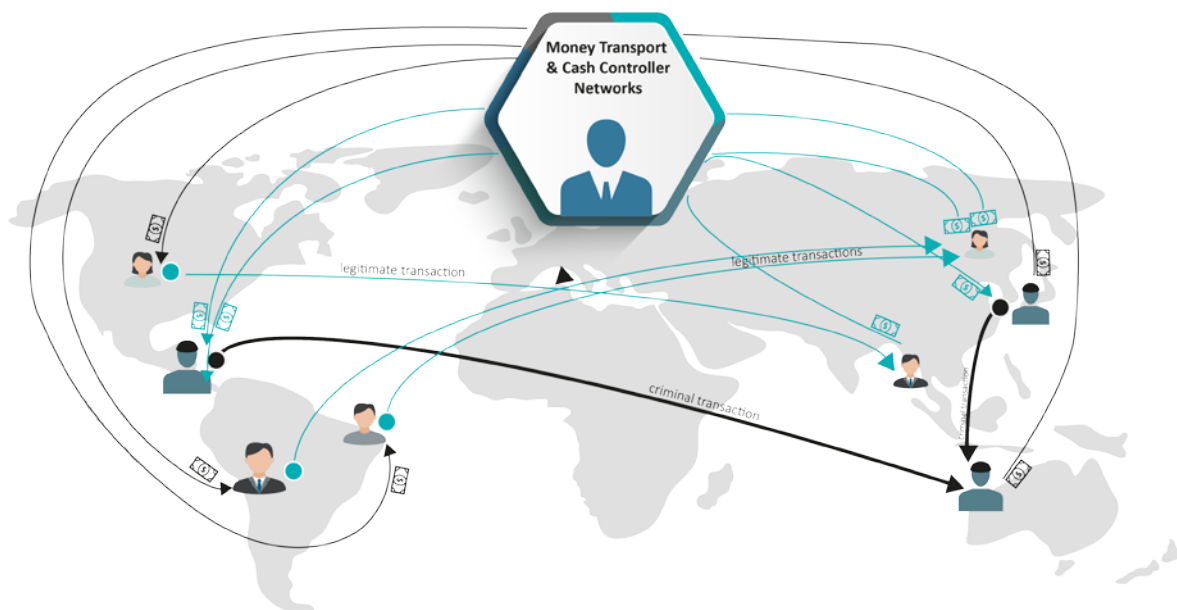
ključne tipove namenskih organizacija i mreža za PN, identifikovanih kroz analizu studija slučaja: (i) mreža za transport novca i kontrolu gotovine; (ii) mreža kurira za prenos novca; (iii) mreža digitalnog novca i virtuelne valute; i (iv) proksi (anonimnih) mreža.

Mreže za Transport Novca i Kontrolu Gotovine

Kriminalci i OKG koji generišu značajne iznose u gotovom novcu često koriste usluge mreža za kontrolu gotovine koje su sposobne da prenose ogromne sume novca u njihovo ime. Ove međunarodne mreže imaju kapacitet da primaju, predaju i prenose sredstva stečena kriminalom, dok naplaćuju naknadu za obradu. Generalno, struktura ovih mreža sastoji se od pojedinaca koji kontrolišu, koordiniraju, prikupljaju i prenose nezakonita sredstva² i koji zajedno rade na pregovorima sa OKG.

Mreže za kontrolu gotovine često organizuju pranje prihoda stečenih kriminalom za više OKG širom sveta preko sistema poravnanja računa, pri čemu se nezakoniti prihodi zamenjuju legitimnim sredstvima. Primenjena tehnika PN ponekad podrazumeva prebacivanje prihoda stečenih kriminalom preko računa nedužnih klijenata koji primaju sredstva ili uplate iz inostranstva. U ovoj šemi, zakonito stečena sredstva, koja će se prebaciti na bankovni račun nedužne treće strane, zamenjuju se od strane perača nezakonitim prihodima od OKG. Perač ulaže novac u iznosima ispod praga prijavljivanja kako bi izbegao otkrivanje.

Slika 2 Mreža za transport novca i kontrolu gotovine

Iznosi koji se deponuju ne odgovaraju odmah ukupnim iznosima nezakonitih prihoda. Međutim, vremenom, vrednost nezakonitih prihoda, koji su prikupljeni na osnovu uplaćenog novca, i vrednost uplaćenog novca se izjednačava. Tamo gde to nije slučaj, profesionalni perač novca može da pribegne drugim trgovinskim tehnikama, kao što je lažno fakturisanje ili povećanje iznosa na fakturi, kako bi se ozakonilo kretanje

² Videti uloge i funkcije definisane u odeljku III

sredstava između dve ili više država, kako bi se sistem uravnotežio. Ova tehnika omogućava profesionalnom peraču novca da nadgleda isplate izvršene u drugoj zemlji, bez rizika da ga otkriju, tako što koristi bankovne račune otvorene na njihovo ime (imena).

Uokvireni tekst 2 Mreža kontrolora gotovine i šema poravnanja računa

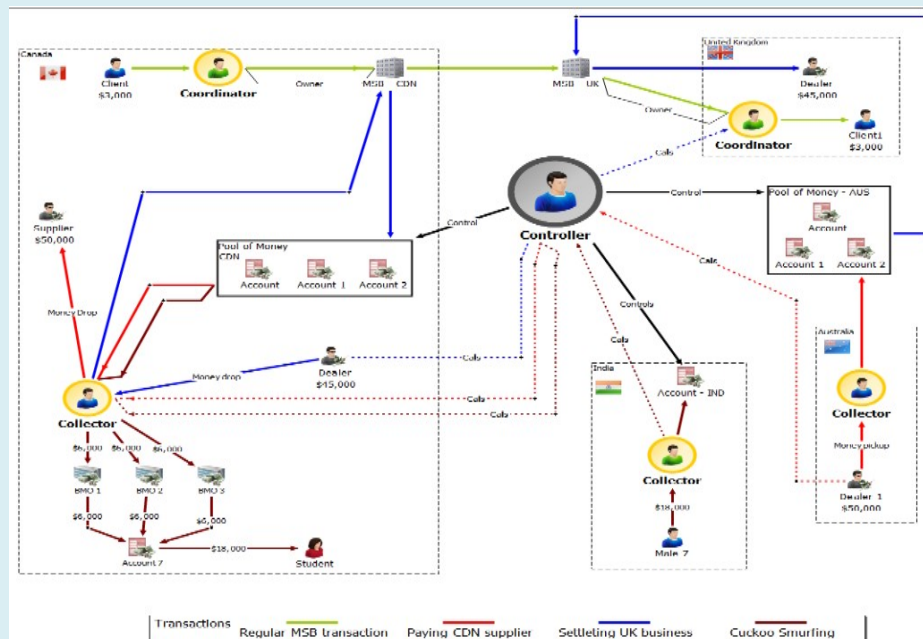
US\$ 3.000 ZELENO: Osnovna transakcija. Kanadski klijent želi da pošalje novac drugom klijentu u Velikoj Britaniji. Prenos se sprovodi preko posrednika - pružaoca usluge prenosa novca i vrednosti.

\$US 50.000 CRVENO: Australijski trgovac želi da plati kanadskom dobavljaču. Diler stupa u kontakt s kontrolorom kako bi organizovao transfer. Kontrolor nalaže sakupljaču da pokupi novac. Novac je sada deo novca u toj zemlji pod kontrolom kontrolora. Kontrolor nalaže svom kanadskom sakupljaču da uzme novac iz svog kanadskog fonda novca kako bi isporučio novac.

US\$ 45.000 PLAVO: Kanadski diler želi da poravna račun u Velikoj Britaniji.

Diler stupa u kontakt s kontrolorom i organizuje podizanje novca. Sakupljač podiže novac i njemu je rečeno da ga isporuči saučesniku prenosiocu da deponuje novac na bankovni račun (strukturiranje). Ovim se povećava količina kanadskog novca. Kontrolor zatim uzima novac iz fonda u Velikoj Britaniji i nalaže britanskom sakupljaču da novac isporuči.

US\$ 18.000 BORDO: Otac u Indiji želi da pošalje novac svojoj kćerki u Kanadi. Sredstva se šalju putem Havala mreže. Sakupljač osigurava ugovor za kontrolora. Kontrolor zatim upućuje svog kanadskog sakupljača da u manjim iznosima uplati sredstva na bankovni račun datog lica. On posećuje tri različite filijale kako bi uplatio manje iznose na račun.

Ukoliko međunarodna mreža kontrolora gotovine radi sa kriminalcima i OKG koje deluju u različitim zemljama, lako može izbeći prijavljivanje prekograničnih transfera, uz podršku mehanizma za poravnanje računa (**vidi odjeljak V**). Grafikon, u nastavku, ilustruje poslovanje međunarodne mreže kontrolora gotovine u četiri različite situacije.

Pranje gotovine stečene kriminalnim aktivnostima može zahtevati fizički transport gotovog novca. Nedavni slučajevi pokazuju da se usluge za transport gotovog novca takođe pružaju od strane specijalizovanih mreža za transport gotovog novca koje prikupljaju gotovinu, prevoze je na unapred određeno mesto i unose je u finansijski sistem. Jedan od skorašnjih primera napora uloženih u borbu protiv transportnih mreža novca koje pružaju usluge organizacijama za krijumčarenje narkotika koje deluju u Evropi je EUROPOLOVA operacija pod nazivom Kandil. Mreža je bila zadužena za prikupljanje prihoda od prodaje heroina širom Evrope (Španija, Holandija, Italija i Velika Britanija) i transportovanje gotovine u Nemačku, gde je gotov novac ulagan u finansijski sistem kupovinom polovnih automobila, rezervnih delova i opreme.

Uokvireni tekst 3 Operacija Kandil – prenos gotovine putem kurirske mreže

2016.godine vlasti u Nemačkoj su, uz podršku eksperata EUROPOL, sproveli akciju protiv iračke OKG (koja ima sedište u Nemačkoj), za koju se sumnjalo da vrši usluge PN za međunarodne trgovce heroinom. Operaciji su prethodile opsežne i kompleksne kriminalističke istrage, uz podršku EUROPOL, koje su obavljene u koordinaciji sa policijskim snagama Francuske, Španije, Nemačke i Holandije, uz koordinaciju pravosudnih organa EUROJUST.

Ova kriminalna organizacija, sastavljena uglavnom od iračkih državljana, prikupljala je prihode od prodaje heroina širom Evrope (Španija, Holandija, Italija i Velika Britanija), i prala data sredstva u korist Bliskog istoka, preko Nemačke, a procenjeno da je iznos od 5 milion evra već bio opran.

Modus operandi kriminalaca podrazumevao je postojanje kurira za prenos gotovine koji su putovali automobilom i prikupljali prljavi novac širom Evrope. Nakon toga primenjivali su TBML tehniku (Trade Based Money Laundering – pranje novca zasnovano na trgovini) za prenos vrednosti na Bliski istok, prvenstveno kroz isporuku polovnih automobila, teške mehanizacije i građevinske opreme kupljene u Nemačkoj i isporučene Iraku, gde je roba na kraju prodavana za čist gotov novac.

OKG je tada bila u mogućnosti da iskoristi usluge prenosa novca ili vrednosti i neregularne finansijske kanale (Havala sistem) kako bi integrisala i dalje prenosila sredstva u regularni finansijski sistem. Tom prilikom nije ostavljen nikakav materijalni dokaz u vidu papirnog traga koji bi omogućio sprovođenje zakonskih mera.

Pružaoци profesionalnih usluga, kao što su advokati, računovođe i agenti za otvaranje firmi, vešti su i upoznati sa finansijskim procedurama, koje su potrebne za funkcioniranje ove šeme. Iako je poznato da nekoliko grupa pruža ove usluge, one peru velike količine novca i imaju značajan uticaj na mogućnosti drugih OKG da prikriju i ulože zaradu od kriminalnih aktivnosti. Ove organizacije predstavljaju značajnu prepreku u pronalaženju sredstava proisteklih iz krivičnog dela.

Izvor: EUROPOL (Nemačka)

Mreža Kurira za Prenos Novca

Jedan od značajnih elemenata mnogih šema profesionalnog pranja novca je korišćenje kurira za prenos novca. Kuriri su ljudi koji se koriste za prenos vrednosti, bilo pranjem ukradenog novca ili fizičkim prevozom robe ili druge robe. Kuriri mogu biti voljni učesnici i često ih kriminalci regrutuju putem oglasa za posao „menadžera transakcija“ ili putem interakcija na društvenim mrežama. Ljudi koji angažuju kurire za prenos novca poznati su i kao vođe kurira. Kuriri mogu biti svesni saučesnici u pranju novca ili lica koja to čine nehotice, ili nemarno, u ime mreže profesionalnih perača novca ili OKG. Kriminalci koji se bave visokotehnološkim kriminalom prilagođavaju svoje tehnike regrutovanja na osnovu motivacije budućih kurira. Na primer, ovi kriminalci će ponuditi i nezvanične gotovinske isplate i besplatno putovanje kako bi podstakli i regrutovali kurire koji su svesni šta rade, a koje motiviše laka zarada i besplatno putovanje.

Uokvireni tekst 4 Pranje prihoda proisteklih iz krivičnog dela uz pomoć kurira za prenos novca

Lice A bilo je regrutovano od strane nigerijske organizacije da primi novac na svoj bankovni račun. Njoj je obećana provizija od SGD 5 000 (EUR 3 160), za svaku transakciju. Lice A je primilo sredstva stečena prevarom u SAD i na Bahamima na njen bankovni račun. Veći deo sredstava je prenet ili podignut u roku od par dana od dana deponovanja, u skladu sa uputstvom nigerijske OKG.

Ne samo da je Lice A služilo kao primalac nezakonitih prihoda, već je regrutovala i dva druga kurira. Kontrolom bankovnih računa kurira bila je u mogućnosti da sakrije lokacije nezakonitih prihoda putem raslojavanja i izbegne otkrivanje novca, jer su sredstva bila raspoređena na više računa. Kroz ovu mrežu, u periodu od šest nedelja, Lice A i njena mreža kurira primili su ukupno 5 miliona SGD (3,16 miliona eura), novca žrtava iz drugih država, putem 12 lažnih bankovnih transfera, koji su upućeni na njihove bankovne račune u Singapuru.

Lice A je osuđeno na 72 meseca zatvora zbog uzimanja ukradene imovine i krivičnog dela PN.

Izvor: Singapur

Profesionalni perači novca često regrutuju kurire iz redova dijaspore i članova etničkih zajednica. Značajan broj transakcija putem kurira povezan je sa nedozvoljenim prodavnicama na internetu i visokotehnološkim kriminalom, kao što su *phishing* prevare, napadi putem malicioznog softvera, prevare sa kreditnim karticama, kompromitovanje poslovne e-pošte i razne druge vrste prevara (uključujući prevare na romantičnoj osnovi, lutriju i zapošljavanje).

Neki kuriri nisu ni svesni da se koriste za potrebe činjenja krivičnog dela. OKG koriste nedužne kurire za unovčavanje lažnih gotovinskih čekova i novčanih naloga ili za kupovinu robe koristeći ukradene brojeve kreditnih kartica ili druge lične identifikacione podatke. U nekim slučajevima, kuriri mogu posumnjati da izvor novca koji se kreće nije legitiman. Takvi svesno nehatni kuriri često koriste tako zarađene prihode da dopune svoje redovne prihode jer se suočavaju sa finansijskim poteškoćama ili su motivisani pohlepom.

U prošlosti, kuriri su smatrani učinocima krivičnih dela niskog nivoa koji su prebacivali male količine novca. Međutim, organizovane, sofisticirane šeme prenosa novca putem kurira, prerasle su u mehanizam profesionalnog pranja novca. Ove mreže kurira organizovane su u hijerarhijsku strukturu i imaju dobre resurse i vrlo efikasno peru novac. Mreže kurira obično se povezuju sa OKG koje deluju preko granica, posebno sa onima koji su uključeni u visokotehnološki kriminal i koje prodaju nezakonitu robu putem prodavnica na internetu. Tipično, ovakve šeme uključuju kriminalce koji otvaraju naizgled legitimne firme, zapošljavaju bezazlene pojedince čiji poslovi uključuju otvaranje bankovnih računa za primanje i prosleđivanje navodno legitimnih sredstava. U stvarnosti, ovi bezazleni pojedinci deluju kao kuriri, obrađujući nezakonite prihode kriminalaca i povezujući ih sa drugim kriminalcima.

Mreže kurira korišćene su za otvaranje brojnih pojedinačnih bankovnih računa na lokalnom nivou, kao i u globalnim finansijskim centrima kako bi se olakšalo kretanje prihoda proisteklih iz krivičnog dela. Bankovni računi, koje otvaraju kuriri služe kao početna faza raslojavanja u procesu pranja novca. Ovo ukazuje da kriminalci još uvek smatraju da je kombinacija računa kurira, podizanje gotovine i elektronskih transfera novca efikasan način za raslojavanje prihoda.

Uokvireni tekst 5 Mreža *Avalanche*

Avalanche (lavina) je primer kriminalne infrastrukture namenjene realizaciji privatnih napada i vršenju finansijskih krivičnih dela na globalnom nivou. *Avalanche* – je bila hosting platforma sastavljena od svetske mreže servera koja je kontrolisana preko visoko organizovanog centralnog sistema. Ova visokotehnološka mreža je ugostila više od dvadesetak najgorih vrsta malicioznih softvera na svetu i nekoliko velikih kampanja PN.

Procenjuje se da mreža *Avalanche*, koja je u funkciji najmanje od 2010. godine, svakodnevno služi klijentima koji upravljaju sa oko 500.000 zaraženih računara širom sveta. Procenjuje se da se novčani gubici povezani sa napadima zlonamernim softverom u okviru mreže *Avalanche* mere stotinama miliona USD širom sveta.

Mreža *Avalanche* je visokotehnološkim kriminalcima obezbedila sigurnu

infrastrukturu, osmišljenu da spreči otkrivanje od strane organa reda. Lozinke za onlajn bankarstvo i druge osjetljive informacije ukradene od zaraženih računara zahvaljujući zlonamernom softveru preusmerene su kroz zamršenu mrežu Avalanche servera ka pozadinskim (back-end) serverima pod kontrolom visokotehnoloških kriminalaca. Pristup mreži Avalanche bio je ponuđen visokotehnološkim kriminalcima putem postova na ekskluzivnim forumima kriminalaca na mračnom internetu (Dark Web).

Različiti maliciozni softveri i kuriri mogli su da koriste mrežu Avalanche. Softveri za ucenu - Ransomware, kao što je Nymain, na primer, koristili su se za čuvanje kompjuterskih datoteka žrtava pod šifrom sve dok žrtva ne bi platila otkup (obično u obliku kripto valute) visokotehnološkim kriminalcima. Još jedan primer korišćenog zlonamernog softvera, je GozNym; on je osmišljen da ukrade osjetljive podatke o onlajn bankarstvu od žrtava kako bi koristio akreditive za iniciranje lažnih elektronskih transfera sa bankovnih računa žrtava.

Šeme PN koje su funcionisale preko mreže *Avalanche* uključivale su visoko organizovane pojedince, koji su kontrolisali serverske mreže i kurire, koji su bili ključni deo kriminalne mreže. U nekim slučajevima, lideri bi koristili mrežu pojedinaca koji su otvarali bankovne račune u glavnim globalnim finansijskim centrima kako bi olakšali elektronske transfere. Kurire su često finansirale vođe mreže u određenoj zemlji, koji su dovođeni u SAD, ili su to bila nedužna lica koja su regrutovana. Kuriri su kupovali robu ukradenim sredstvima, omogućavajući visokotehnološkim kriminalcima da peru novac koji su stekli napadima zlonamernim softverima ili drugim nezakonitim sredstvima.

Izvor: Sjedinjene Američke Države

Digitalni Novac i Mreže Virtuelne Valute

Profesionalni perači novca takođe organizuju šeme koje omogućavaju kriminalcima da unovčavaju prihode stvorene u virtuelnoj valuti putem nedozvoljenih tržišta na internetu (npr. Dark Web trgovine narkoticima). U mnogim slučajevima, uplata prilikom kupovine nedozvoljene droge na internetu dospeva u e-novčanik u kome se nalazi **(dekretni novac) fiat** valuta ili virtuelna valuta (npr. Bitkoin). Nakon toga, virtuelna valuta se prenosi kroz složeni lanac e-novčanika, što može uključivati upotrebu miksera (mixer) i mešalice (tumbler) za dalje održavanje principa anonimnosti transakcija virtuelne valute. Sredstva se zatim vraćaju u e-novčanik OKG, a zatim se prebacuju na bankovne kartice i povlače u gotovini.

Finansijski instrumenti se izdaju na ime kurira (obično studenti koji dobiju bankovnu karticu i zatim je prodaju kriminalcima uz naknadu, ne znajući ništa o njenoj kasnijoj upotrebi i povezanim kriminalnim aktivnostima). Kuriri koje koristi profesionalni perač novca podižu novac sa bankomata na koordiniran način, a zatim daju novac članovima klijenata OKG.

Postoje slučajevi kada je ista finansijska šema i mreža pojedinaca radila u korist više OKG koje deluju na mračnom internetu. Ova lica su raspoređivala sredstva odgovarajućim OKG.

Uokvireni tekst 6 Pranje novca od prodaje narkotika na mračnom internetu

Rusko Ministarstvo unutrašnjih poslova i FOS sproveli su istragu o organizovanim kriminalnim grupama koje su prodavale drogu preko mračnog interneta. Klijenti su mogli da izaberu dva načina plaćanja i prenosa sredstava na ime svoje narudžbine i to putem naznačenog e-novčanika, koji se drži u fiat valuti, ili putem bitcoin adrese. Većina klijenata je radije koristila e-novčanike sa fiat valutom, nego bitcoin.

Finansijsku šemu za prodavnice narkotika organizovao je i vodio finansijer i njegova mreža. Mreža PN bila je odgovorna isključivo za prenos sredstava i nije imala veze sa trgovinom drogom. Brojni e-novčanici i debitne kartice registrovani su na ime eksponiranih ljudi. To je obično uključivalo studente koji su izdavali e-novčanike i kreditne kartice, a zatim ih prodavali članovima mreže PN, nesvesni kriminalnog cilja njihove daljnje upotrebe. Neki e-novčanici su korišćeni u fazi uspostavljanja procesa pranja novca i imali su ograničenje od 300.000 US\$, dok su drugi elektronski novčanici imali veći limit.

Kako bi se pojednostavio proces PN, IT stručnjaci mreže razvili su „tranzitni panel“ koji je bio jednostavan za korisnike i kome se pristupalo putem TOR pretraživača. Tranzitni panel se automatski prebacivao od jednog do drugog e-novčanika koji su korišćeni za plaćanje droge. Digitalni novac je automatski premeštan kroz složeni lanac različitih e-novčanika.

Novac iz e-novčanika je zatim prebacivan na debitne kartice i povlačen u gotovini preko bankomata. Povlačenje putem bankomata obavljali su „koordinatori za gotovinu“ koji su imali pri ruci brojne debitne kartice (sve kartice su izdavane na ime marioneta¹ - eng. **strawman**). Nakon toga, novac je predavan zainteresovanim stranama. Kako bi se povećala kompleksnost, prihodi su ponovo deponovani na novi skup debitnih kartica i prebacivani na OKG (obično bi se nalazili u inostranstvu).

U sličnim šemama, sredstva iz e-novčanika su razmenjivana u bitcoin preko menjačnica virtuelnih valuta. Bitcoin je korišćen za isplatu plata članovima organizacije krijumčara narkotika. To uključuje članove niskog nivoa, kao što su mali trgovci i mali krijumčari koji su omogućavali prodaju droge. Isti finansijer je radio sa brojnim vlasnicima prodavnica na mračnom internetu, raspoređujući sredstva za odgovarajuće OKG.

Napomena 1: Termin „straw man – marioneta“ odnosi se na nominalne akcionare i direktore koji su pod kontrolom stvarnog vlasnika ili kontrolora kompanije.

Izvor: Ruska Federacija

Proksi (anonimne) mreže

Proksi mreže su profesionalni perači novca koji pružaju određene bankarske usluge OKG, uglavnom putem višeslojnih transfera preko bankovnih računa. Ove specijalne usluge prate sve pogodnosti globalnog prenosa sredstava preko legitimnog finansijskog sektora. Glavni zadatak ovih proksi mreža jeste da se sredstva klijenta prebace na konačnu, unapred određenu destinaciju i da se zamagli trag finansijskih tokova. U mnogim slučajevima, ove šeme pomažu realizaciju mehanizma TBML (Trade Based Money Laundering – pranje novca zasnovano na trgovini).

Šeme profesionalnog pranja novca koje su uređene uz korišćenje bankovnih računa sastoje se od više slojeva fantomskih firmi u različitim državama, koje su uspostavljene isključivo radi preraspodele i mešanja sredstava iz različitih izvora. Ove kompanije mogu da se nađu u zemlji u kojoj se dogodilo predikatno krivično delo, u tranzitnim zemljama ili u zemljama u kojima se vrši finalno investiranje sredstava. Ova šema je napravljena tako da se deo sredstava koji pripada klijentu, ne može otkriti. U većini slučajeva, oprana sredstva se prebacuju na lični bankovni račun klijenta (a), povezanih kompanija ili fondacija koje su pod njihovom kontrolom, ili ih predaju kao fizičku gotovinu.

Generalno, prekogranična šema PN uređena preko proksi mreže ima sledeću strukturu:

- **Korak 1:** Sredstva klijenata prenose se na račune otvorene u ime fiktivnih firmi koje kontrolišu profesionalni perači novca, često putem korišćenja legitimnih pravnih lica koje oni kontrolišu, ili subjekata koji rade u njihovo ime. Ako su sredstva stečena u gotovini, kontrolori organizuju prikupljanje i deponovanje gotovine na račune fiktivnih firmi koje kontrolišu profesionalni perač novca.
- **Korak 2:** Sredstva se prebacuju kroz složen lanac računa domaćih fiktivnih firmi pod fiktivnim ugovorima. Sredstva od različitih klijenata su pomešana unutar istih računa, što inspektorima otežava praćenje sredstava koja dolaze od određenog klijenta.
- **Korak 3:** Sredstva se prebacuju u inostranstvo pod fiktivnim trgovinskim ugovorima, ugovorima o zajmu, ugovorima o kupovini hartija od vrednosti, itd. U većini slučajeva, račun prvog sloja stranih kompanija kontrolišu isti perači novca, koji su omogućili korak 1, ili strani perači koji deluju u saradnji sa domaćim peraćima novca.
- **Korak 4:** Sredstva se kreću kroz složeni lanac međunarodnih transfera. Infrastruktura za PN koja se koristi (tj. račun koji su uspostavile fantomske firme) obično služi za usmeravanje novca koji dolazi iz celog sveta. Ovi međunarodni transferi novca često pokazuju slične obrasce koji se primenjuju u različitim geografskim okvirima.
- **Korak 5:** Sredstva se vraćaju na račune koje kontrolišu početni klijenti, njihovi bliski saradnici ili povezana pravna lica i aranžmani. Kao alternativa, profesionalni perač će kupovati robu i usluge u ime OKG. Profesionalni perači novca koji uređuju ove šeme navode različite razloge kako bi opravdali ili ozakonili elektronske transfere koji se vrše. To može biti trgovina raznom robom i uslugama, usluge uvoz/izvoza, zajam, konsultantske usluge ili investicije. Profesionalni perači novca traže rupe u zakonu i druge moguće svrhe za isplate koje ozakonjuju ove transakcije. Bankovni račun se biraju

tako da se ima utisak da je aktivnost zakonita i da se izbegne prijavljivanje sumnjivih transakcija i/ili obustavljanje izvršenja transakcije od strane finansijskih institucija. Na primer, profesionalni perači novca koriste račune različitih karakteristika (tj. račune gde je obim aktivnosti bio mali, srednji ili veliki), u skladu sa opranim iznosima novca.

Uokvireni tekst 7 Pranje novca stečenog putem bankarskih prevara

Tokom 2015. godine, ruski organi reda, u saradnji sa FOS i Centralnom bankom, prekinuli su opsežnu šemu za proneveru sredstava i naknadno sprovođenje nezakonitih prekograničnih transfera.

U toku istrage utvrđeno je da su članovi OKG pomagali u krađi sredstava iz više ruskih banaka. Obično je tim menadžera banke svesno odobravao bespovratne zajmove i sprovodio fiktivne poslove s nekretninama čime je namerno izazivao bankrot banke. Nezakoniti prihodi su zatim prebacivani u inostranstvo preko računa fiktivnih firmi.

Organi reda i FOS, u saradnji sa stranim kolegama, otkrili su širu šemu nezakonitih prekograničnih transfera novca koja je korišćena za prenos prihoda proisteklih iz nekoliko predikatnih krivičnih dela počinjenih u inostranstvu. Sredstva su prebacivana preko računa domaćih fiktivnih firmi i ofšor kompanija (registrovanih u Velikoj Britaniji, na Novom Zelandu, Belizeu i drugim državama), i njihovih računa u bankama u Moldaviji i Letoniji, na osnovu fiktivnih ugovora i falsifikovanih sudskih odluka.

Jedan od najvećih perača ove šeme ostvarivao je profit na osnovu svojih usluga i deponovao ga na svojim ličnim bankovnim računima od dve ofšor kompanije koje su korišćene u šemi.

OKG se sastojala od više od 500 članova. Organi reda zaplenili su više od 200 elektronskih ključeva onlajn bankovnih računa; više od 500 pečata pravnih lica; duple knjige, kopije fiktivnih kontakata; i gotovinu. Uhapšeni su rukovodioci banaka i drugi saučesnici.

Izvor: Ruska Federacija

Prezare u vezi sa krađom identifikacionih podataka i druge vrste prevara na Internetu često su izvor nezakonitih prihoda koji se mogu oprati putem proksi mreže:

Uokvireni tekst 8 Izgradnja infrastrukture za pranje novca

Ovu istragu sprovela je posebna izraelska udarna grupa za istrage profesionalnog pranja novca, koja je uključivala članove izraelske policije, Poreske uprave, IMPA (FOS) i tužilaštvo. Istraga je takođe uključivala saradnju sa organima reda iz drugih zemalja.

Osumnjičeni u istrazi bili su kriminalci koji su vršili masovnu prevaru i iznudu, kao i profesionalno pranje novca, a koji su pomagali počiniocima predikatnog

dela u pranju sredstava stečenih kriminalnim radnjama. Sredstva su oprana korišćenjem fantomskih firmi koje su osnovane u Evropi i na Dalekom istoku, „marioneta” ili „Izolatora”, kurira i usluga Havala mreže. Kompanije su unapred osnivane u zemljama koje su manje sumnjive za vršenje nezakonitih aktivnosti u očima žrtava prevare.

Profesionalni perač novca je izgradio infrastrukturu koja je omogućila aktivnost PN, koja je bila deo globalne mreže PN. Profesionalni perač novca je, zahvaljujući raznim pojedincima, otvarao račune u stranim bankama, osnivao strane kompanije, i koristio mrežu za povratak stranih imigranata u domovinu za prenos sredstava u okviru mreže za PN.

Osumnjičeni su prebacivali prihode od krivičnih dela na bankovne račune otvorene na ime fantomskih firmi i marioneta. Sredstva su zatim prebacivana na druge bankovne račune na Dalekom istoku da bi ih osumnjičeni odmah povlačili u gotovini koristeći kurire, Havala mreže i usluge prenosa novca ili vrednosti u Izraelu da prenesu sredstva na njihove konačne destinacije.

Tokom istrage, jedan izraelski osumnjičeni (jedan od profesionalnih perača novca) uhapšen je od strane organa reda treće zemlje. Ovo je pomoglo u istrazi i sticanju razumevanja načina rada perača. Utvrđeno je da je mreža za PN takođe bila u mogućnosti da obezbedi bankovne račune različitih karakteristika (tj. račune na kojima je obim aktivnosti bio mali, srednji ili veliki u skladu sa opranim iznosima). Bankovni računi su birani tako da odaju utisak kao da je aktivnost zakonita i da se izbegne podnošenje izveštaja o neobičnim aktivnostima i/ili obustava transakcije od strane dotične finansijske institucije.

Izvor: Izrael

Proksi mreže koje olakšavaju prekogranično kretanje sredstava često se povezuju u širu mrežu drugih perača novca u nekoliko zemalja u svrhu prenosa sredstava u zemlju u kojoj se dogodilo predikatno krivično delo ili iz nje. Profesionalni perači novca koji olakšavaju odliv sredstava iz zemlje u kojoj je izvršeno predikatno krivično delo obično su deo šire globalne mreže koja se specijalizovala za prenos nezakonitih prihoda širom sveta. Neke treće strane koje se bave pranjem novca, kako navode neke delegacije, takođe su sarađivale sa drugim profesionalnim peračima novca koji rade u inostranstvu i koji su pružali usluge PN na njihov zahtev. Oslanjanje na globalne mreže perača novca, lociranih u različitim zemljama, kao i korišćenje različitih metoda za transfer sredstava na međunarodnom nivou, osigurava diversifikaciju finansijskih transakcija i pomaže da se ograniči rizik od otkrivanja. Analiza proksi mreža pokazuje da profesionalni perači novca mogu da promene svoj *modus operandi* i da po potrebi koriste različite kontakte.

Uokvireni tekst 9 Velika međunarodna platforma za pranje novca

Pokrenuta je finansijska istraga pronevere javnih sredstava zbog sumnji na korupciju što je dovelo do otkrivanja međunarodne platforme velikih razmera koja je korišćena za prenos sredstava iz različitih izvora.

Prihodi od kriminala prebacivani su na račune fantomskih firmi koji su otvoreni u bankama u Letoniji, na Kipru i u Estoniji. Prihodi od kriminala su dalje prebacivani na račune kompanija koje su kontrolisali bliski saradnici korisnika, a zatim su se vraćali u Rusiju. Dalja istraga je otkrila da su različite kompanije koristile isti kanal za prenos sredstava.

Pokrenut je krivični postupak shodno članu „Prevara“, „Organizacija organizovane kriminalne grupe“ i „Pranje novca“, prema Krivičnom zakonu Ruske Federacije. Centralna banka Ruske Federacije povukla je dozvolu ruskoj banci koja je omogućavala česte prekogranične transfere novca na osnovu fiktivnih ugovora zbog kršenja zakona o sprečavanju pranja novca. Evropska centralna banka takođe je povukla licencu jedne letonske banke koja je olakšala preraspodelu prihoda od kriminala. Značajan deo sredstava je zamrznut na računima koje drže letonske banke.

Iako je istraga slučaja počela sa određenim predikatnim krivičnim delom, to je dovelo do identifikacije široke međunarodne šeme za PN koja je korišćena za prenos sredstava proisteklih iz različitih kriminalnih radnji. Takođe postoje indicije da su klijenti iz drugih zemalja koristili ovu šemu za PN. Kao ilustracija međusobne povezanosti profesionalnih perača novca, treba primetiti da su neke kompanije koje su bile uključene u ovu šemu imale finansijske veze sa kompanijom iz UAE koju je SAD označila zbog saradnje sa organizacijom Altafa Kananiya za pranje novca¹, **opisanom u uokvirenom tekstu 1.**

Napomena: 1. Videti odeljak III za studiju slučaja o ovoj organizaciji za pranje novca.

Izvor: Ruska Federacija

Šeme za pranje novca i infrastruktura mogu se koristiti i za pranje novca i za realizaciju poreskih utaja širih razmera. U takvim šemama može se koristiti više slojeva fantomskih firmi između uvoznika i proizvođača robe koja se nalazi u inostranstvu. Sredstva koja se koriste za kupovinu strane robe tako prolaze kroz složen lanac transakcija, pri čemu se samo jedan deo ovih sredstava koristi za uvozni posao. Ostatak se usmerava na račune koje kontrolišu korisnici.

Proksi mreže takođe koriste šeme raslojavanja kako bi nezakonite prihode koji su generisani unutar finansijskog sistema pretvorile u gotovinu. To je uglavnom uređeno za one klijente kojima je potrebno da prihode od kriminala sa bankovnih računa povuku kao gotovinu. Većina takvih klijenata je uključena u proneveru javnih fondova, poreske prevare i šeme visokotehnoških prevara. U završnoj fazi, sredstva se prenose na bankovne kartice firmi, a zatim se izvlači gotovina. Broj fantomskih firmi i umešanih ličnih bankovnih računa može biti veći od nekoliko hiljada. Ovo ograničava rizik od otkrivanja i diversifikuje moguće gubitke.

U nekim slučajevima, podizanje gotovine se može vršiti u inostranstvu. U jednom slučaju, sredstva su upućivana na račune kompanija registrovanih na Bliskom istoku,

i naknadno podizana putem menjačnica. Gotovina je zatim prebacivana natrag u zemlju porekla i prijavljivana na granici kao dobit od legitimnih poslovnih aktivnosti na Bliskom istoku, namenjena kupovini nekretnina.

ODELJAK V: MEHANIZMI PODRŠKE KOJE KORISTE PROFESIONALNI PERAČI NOVCA

Mreže profesionalnih perača novca koriste širok spektar instrumenata i tehnika za PN. Najvažniji mehanizmi su TBML (Trade Based Money Laundering - pranje novca zasnovano na trgovini), mehanizmi poravnanja računa i bankarstvo iz podzemlja.

Pranje Novca Zasnovano na Trgovini

TBML (Trade Based Money Laundering - pranje novca zasnovano na trgovini), je definisano kao „proces prikrivanja prihoda od kriminala i prenosa vrednosti kroz korišćenje trgovinskih transakcija u pokušaju da se ozakoni njihovo nezakonito poreklo.“³ Postoje različite varijacije TBML koje se mogu koristiti od strane profesionalnih perača novca. To može biti:

- *Kupovina robe visoke vrednosti prihodima od kriminala, nakon čega sledi otprema i preprodaja robe u inostranstvu;*
- *Prenos sredstava koja se odnose na trgovinu ili kupovinu robe koja se na kraju nikada ne otprema ili prima (poznata i kao „fantomske pošiljke”);*
- *Falsifikovanje broja i/ili vrednosti robe koja se otprema uvećavanjem ili umanjenjem odgovarajuće isplate, što omogućava prenos ili primanje vrednosti prihoda od kriminala (takođe poznato kao uvećanje ili umanjenje cena na fakturi);*
- *Korišćenje prihoda stečenih kriminalom za kupovinu robe za legitimnu preprodaju, kada vlasnici legitimnih firmi plaćaju robu trgovcima drogom/distributerima (npr. crno tržište pezosa); i*
- *Korišćenje brokera za novac (pezo), koji su treća lica koja kupuju prihode od droge na mestu gde su nezakoniti prihodi zarađeni preko kartela (npr. u Kolumbiji, Meksiku) po sniženoj stopi. Brokeri novca često zapošljavaju mnoge pojedince da prikupljaju prihode od narkotika i raspolazu tim sredstvima, prema uputstvima organizacije za krijumčarenje narkotika ili brokera novca koji služe kao profesionalne organizacije za pranje novca.*

---

³ FATF, 2006.

Uokvireni tekst 10 Mreža za PN na osnovu trgovine¹

Projekat OROAD bio je finansijska istraga udarne grupe, koja je počela kao istraga krivičnog dela vezanog za narkotike i pretvorila se u istragu pranja novca sumnjive grupe². Informacije dobijene od FINTRAC pomogle su da se otkrije složena šema pranja novca zasnovano na trgovini, u okviru koje su dve centralne grupe lica angažovale 10 lica da kao nominalni vlasnici osnuju 25 firmi. Fantomske firme bile su otvarane koristeći nazive uobičajene za razne privredne oblasti: pejzažna arhitektura, dizajn enterijera, elektronika, recikliranje metala, reciklaža plastike, građevinski materijal, pribor za lepotu, itd.

Mreža za pranje novca uključivala je legitimne firme, koje su poslovale u finansijskom sektoru i sektoru nekretnina, kao i malu finansijsku firmu, koja je kao saučesnik učestvovala u pranju sredstava. Perač novca je dostavljao svom saučesniku u finansijskoj firmi velike iznose u gotovom novcu, koji su zatim deponovani na poslovne račune fantomskih firmi. To se nastavilo sve dok finansijske institucije nisu zatvorile račune fantomskih firmi, koje su držale zbog velikog broja sumnjivih transakcija.

Inspektori veruju da je grupa PN koristila šemu pranja novca zasnovano na trgovini. Operacija PN i mreža fantomskih firmi uglavnom su bili usmereni na firmu koja se bavila logističkim uslugama. Jedan od perača novca je viđen kako napušta lokaciju firme za logističke usluge sa velikim vrećama novca, za koje se verovalo da predstavljaju prihode od prodaje droge. Perač novca je saradivao sa nominalnim vlasnicima fantomskih firmi koji su uplaćivali značajna sredstva na svoje lične račune i račune firme.

Perač novca nalagao je nominalnim vlasnicima firmi da i) prebacuju sredstva nazad u firmu koja se bavila logistikom; ili ii) da prebacuju sredstva na druge poslovne račune, koje su otvorili nominalni vlasnici firmi u Kanadi, Kini, Panami i SAD. Sredstva su prenošena elektronski, putem bankovnih doznaka, ili čekova, od kojih su neki zatim vraćani logističkoj kompaniji. U svakom slučaju, perač novca je lažnim fakturama opravdavao prihode od prodaje droge, kako bi se oni lakše integrisali u finansijski sistem.

Inspektori veruju da je deo sredstava prebacivan natrag meksičkoj organizaciji za trgovinu drogom i drugim kompanijama pod kontrolom organizacije za krijumčarenje narkotika u Kini, Meksiku i SAD. U nekim slučajevima, sredstva su korišćena za kupovinu robe u Panami ili Meksiku. Kolovođe u Kanadi osnivali su kompanije u ovim zemljama da omoguće da transferi izgledaju legitimno. Kupljena roba je zatim otpremana u druge strane zemlje za prodaju. Kada je

kupljena roba stizala u odredišnu zemlju, prodavala se, a prihod od prodaje (u valuti zemlje odredišta) se zatim prebacivao organizaciji koja trguje drogom ili organizaciji za PN, da bi se kriminalcima obezbedila „čista” sredstva, oprana kroz pranje novca zasnovano na trgovini.

Napomene:

1. Vidite studiju slučaja „Operacija Zmija” u odeljku III, koja uključuje drugu profesionalnu mrežu PN koja je koristila šemu pranja novca zasnovano na trgovini, i usluge prenosa novca.
2. Istraga je takođe otkrila brojne transakcije gotovog novca između brokera novca koji su pripadali lancu ili nezakonitih brokera novca; međutim, fokus je ovde stavljen na lanac perača novca.

Izvor: Kanada

Profesionalni perači novca mogu takođe da izrađuju i koriste lažnu dokumentaciju, raslojavaju novac putem povezanih finansijskih transakcija i da otvaraju fantomske firme / ili neaktivne firme_ da olakšaju navodne trgovinske transakcije. Upotrebom mehanizama TBML, profesionalni perači mogu prekinuti vezu između predikatnog dela i povezanih radnji PN, što otežava povezivanje kriminalaca sa aktivnostima PN.

Uokvireni tekst 11 Venecuelanska mreža za krijumčarenje valuta

Tokom 2015. godine, 10 društava sa ograničenom odgovornošću osnovanih od strane jedne osobe u Španiji, obradilo je više od 110.000 transakcija, u ukupnom iznosu od 22,4 miliona eura, putem mobilnih terminala za plaćanje (POS). Devet od ovih preduzeća su navodno bile turističke agencije, osam je imalo isto registrovano sedište, a šest je imalo istog saradnika i direktora.

POS terminali koje su držale te kompanije isključivo su prihvatili platne kartice izdate od strane venecuelanske vlade (Comision de Administracion de Divisas - CADIVI). S obzirom na strogu valutnu kontrolu u Venecueli, rezidenti mogu dobiti strane valute samo kada putuju u inostranstvo. Prema tome, može se razmeniti maksimalno 3.000 USD po stopi od 6,3 bolivara po dolaru. To je dovelo do velike prevare u razmeni valuta pod nazivom "el raspao", gde su stanovnici Venezuele pribavljali evre ili dolare, pod lažnim izgovorom da putuju u inostranstvo. Sredstva sa platnih kartica koje je CADIVI izdavao, po zvaničnom kursu, trošena su u inostranstvu, dok su trgovci drogom dobijali protivrednost u gotovini, u eurima ili dolarskim novčanicama, koje su zatim krijumčarili nazad u Venecuelu i prodavali na crnom tržištu po oko deset puta višem kursu od zvaničnog. Vlasti u Luksemburgu sumnjaju da su platne kartice izdate od strane CADIVI krijumčarene u svežnjevima u Španiju i provlačene preko POS terminala (prodajnih tačaka) saučesnika trgovaca koji su radili preko španskih paravan kompanija.

Veruje se da su trgovci drogom i kolumbijski karteli iskoristili ovu mrežu za krijumčarenje valuta da bi u Južnu Ameriku vratili gotov novac zarađen prodajom narkotika u Evropi. Ovi kriminalci su prali svoj nezakoniti novac tako što su ga predavali venecuelanskim trgovcima valutama. Nakon obrade, iznosi su uplaćivani na povezane bankovne račune. Ti bankovni računi imali su međunarodni bankarski broj (IBAN), koji je izdao bivši Luksemburški remitent elektronskog novca.

Istraga pranja novca od strane regulatornog tela i finansijsko-obaveštajne službe (FOS) otkrila je da luksemburški remitent elektronskog novca nije sam upravljao ovim računima, kao što je propisano uredbom, već ih je predao bugarskom remitentu elektronskog novca, koji je koristio račune za svoje klijente. POS terminali (prodajne tačke) su prodavani španskim paravan kompanijama od strane bugarskog remitenta elektronskog novca. Pored toga, ove kompanije su tražile od bugarskog remitenta da im izda na stotine kartica za povlačenje novca (većina kompanija imala je više od 10 kartica) kako bi im se omogućilo da podignu gotovinu sa svojih računa. Na bankomatima u Kolumbiji novac je podignut oko 106.000 puta, i to u ukupnom iznosu od više od 20 miliona evra. Ovakvo podizanje novca nije bilo u skladu sa dnevnim, nedeljnim i mesečnim limitima navedenim u opštim uslovima i odredbama bugarskog remitenta. Vlasti u Luksemburgu nisu izrazile nikakvu sumnju u vezi sa transakcijama koje su prijavljene bugarskoj FOS. Luksemburški i bugarski elektronski remitenti bili su u vlasništvu istog stvarnog vlasnika. Provizije koje je bugarski elektronski remitent primio od operacija iznosile su čak 1,9 miliona evra, ili 9% od iznosa obrađenih putem POS terminala (prodajnih tačaka).

Izvor: Luksemburg

Mehanizmi za Poravnanje Računa

Profesionalni perači novca mogu omogućiti poravnanje računa između više OKG. Oni to mogu učiniti za OKG koje posluju u različitim zemljama i koje ostvaraju prihode od gotovine i drže sredstva na računima banaka. Perač novca može, na primer, istovremeno pružati usluge PN kriminalcima koji imaju gotovinu i žele da uplate sredstva na bankovne račune u drugim zemljama, i kriminalcima koji imaju novac na svojim bankovnim računima, ali im je potrebna gotovina (npr. za plaćanje svojih mreža i radnika). *Ovaj modus operandi se naziva mehanizam za poravnanje računa.*

Slučaj, u nastavku, ilustruje kako je profesionalna organizacija za pranje novca prihvatila i prebacila gotovinu automobilom u Belgiju, kao deo mehanizma za poravnanje računa.

Uokvireni tekst 12 Pranje novca kao deo „šeme za poravnanje računa” između različitih kriminalnih organizacija

Nekoliko belgijskih korporativnih klijenata prebacilo je sredstva na račune belgijskih građevinskih firmi ili kompanija za industrijsko čišćenje i njihovih menadžera. Ove kompanije su imale sličan profil: radile su u istoj privrednoj grani, menadžeri su često bili iz iste zemlje, statut im je bio skoro isti, sa malim razlikama, i male su loš finansijski status. Neke kompanije su već bankrotirale ili više nisu ispunjavale zakonske uslove da nastave poslovanje.

Sredstva su kanalisana kroz različite račune: deo sredstava na računima povučen je u gotovini, verovatno za plaćanje radnika. Drugi deo sredstava je prebačen na kompanije u inostranstvu, u Evropi i Aziji.

Sredstva prebačena u Evropu uplaćivana su na račune drugih kompanija iz iste privredne grane. Često nije dato objašnjenje za ove transfere, iako je iznos bio značajan. Reference koje prate ove transfere, ako ih je i bilo, bile su nejasne. Većina sredstava je kasnije povučena u gotovini.

Sredstva prebačena u Aziju, uglavnom u Kinu i Hong Kong, uplaćivana su na račune društava sa ograničenom odgovornošću, koji ni na koji način nisu bili povezani sa građevinskom industrijom ili industrijskim čišćenjem.

Informacije dobijene od kolega iz FOS otkrivaju veze sa kriminalnom organizacijom koja trguje drogom. Ova organizacija, koja je držala velike količine novca, iskoristila je peračku organizaciju da opere novac i preveze novac u Belgiju automobilom. U Belgiji su posrednici zatim predali novac raznim firmama kojima je bila potrebna gotovina da bi obavljale aktivnosti.

Na osnovu ovih informacija, vlasti su zaključile da su belgijske građevinske i industrijske kompanije za čišćenje koje su uključene u ovaj slučaj deo šeme za poravnanje računa. Novčani prihodi od trgovine drogom korišćeni su za plaćanje ilegalnih radnika belgijskih kompanija.

Izvor: Belgija

Podzemno Bankarstvo i Alternativne Bankarske Platforme

Podzemno bankarstvo je instrument koji profesionalni perači novca često koriste. Ovaj mehanizam se koristi u cilju zaobilazanja regulisanog finansijskog sektora i stvaranja paralelnog sistema kretanja i vođenja evidencija o transakcijama i računovodstva.

Uokvireni tekst 13 Istraga masivnog podzemnog bankarskog sistema

Smatra se da je subjekt X sa svojom mrežom saradnika u Britanskoj Kolumbiji, u Kanadi, upravljao profesionalnom organizacijom za pranje novca koja je pružala brojne ključne usluge transnacionalnim kriminalnim organizacijama, uključujući meksičke karte, azijske OKG i bliskoistočne OKG. Procenjuje se da su preko jedne podzemne bankarske mreže godišnje prali više od milijardu CAD godišnje, uključujući legalna i ilegalna kazina, usluge prenosa novca i nabavku

imovine. Jedan deo ilegalnih aktivnosti mreže za PN odnosio se na snabdevanje kineskih kockara u Kanadi novcem i to koristeći novac stečen prodajom narkotika, ilegalnim kockanjem i iznudom.

Subjekt X je navodno pomagao bogatim kockarima da prebace svoj novac iz Kine u Kanadu, jer je Kina ograničila odliv fiat valute. Kineski kockari su prebacivali sredstva na račune pod kontrolom subjekta X i njegove mreže u zamenu za isplatu gotovine u Kanadi. Međutim, sredstva nikada nisu zaista prebacivana z Kine u Kanadu; umesto toga vrednost sredstava je prebacivana kroz neformalni sistem prenosa vrednosti. Subjekt X je uzimao proviziju od 3 do 5% za svaku transakciju. Kineski kockari dobijali su informacije za kontakt, bilo lokalno ili pre dolaska u Vankuver, a zatim bi stupali u kontakt sa odgovarajućim licem i zakazivali isporuku gotovine. Isporuka se obično odvijala na parkingu kazina, nakon čega bi dobijeni novac koristili za kupovinu žetona. Neki kockari su menjali svoje žetone za "B.C. ček kazina", koju su mogli da polože na kanadski bankovni račun. Deo tih sredstava je korišćen za kupovinu nekretnina. Novčana sredstva koja su data kockarima velikih kladionica došla su od kompanije X, nelicenciranog pružaoca usluge prenosa novca u vlasništvu subjekta X. Inspektori veruju da su gangsteri ili njihovi kuriri isporučivali kovčuge gotovine kompaniji X, navodno po prosečnoj stopi od 1,5 miliona CAD dnevno. Nadzorom je otkrivena veza sa 40 različitih organizacija, pa i organizovanim grupama u Aziji koje se bave trgovinom kokainom, heroinom i metamfetaminom.

Nakon što se gotovina prebaci kompaniji X, ona se dalje prenosi van zemlje od strane subjekta X ili njegove mreže. Većinom su to bile gotovinske transakcije i izbegavano je praćenje koje je tipično za konvencionalno bankarstvo. Subjekt X naplaćivao naknadu od 5% za uslugu pranja i transfera. Kako se operacija PN povećavala, sposobnosti transfera novca kompanije X postajale su sve sofisticiranije toliko da su mogli elektronski da prenesu sredstva u Meksiko i Peru, dozvoljavajući dilerima da kupuju narkotike, a da ne moraju da iznose gotovinu iz Kanade da bi prikriili međunarodne transfere novca lažnim fakturama iz Kine. Inspektori su pronašli dokaze o preko 600 bankovnih računa u Kini koje je kontrolisao ili koristio subjekt X. Kineska policija je sprovela sopstvenu istragu, označivši ovu pojavu kao masivan podzemni bankarski sistem.

Izvor: Kanada

Alternativna bankarska platforma (ABP) je alternativna banka koja radi van regulisanog finansijskog sistema. Međutim, ABP može da koristi objekte formalnog bankarskog sistema, istovremeno stvarajući paralelni sistem računovodstva i plaćanja. ABP je oblik bankarstva u senci koji pruža bankarske usluge putem odgovarajućeg softvera za usluge na internetu, bez provere poslovanja klijenta koju zahtevaju propisi i revizija. Ovo je efikasan način da se vlasništvo nad novcem prenese anonimno i da se pruže bankarske usluge u okviru bankovnog računa preko određenog broja pojedinačnih lica, a da se to ne vidi kao tradicionalna bankarska transakcija. Obično se sve realizuje putem posebnog softvera koji može da šifrue transfer, upravlja transakcijama između računa unutar iste platforme, naplaćuje naknade i pomaže u interakciji sa spoljnim finansijskim sistemom.

Uokvireni tekst 14 Alternativne bankarske platforme

Alternativna bankarska platforma (ABP) korišćena je za pomoć organizovanim kriminalnim grupama (OKG) u Velikoj Britaniji u pranju sredstava od PDV prevara. ABP je imao registrovanu kancelariju u jednoj državi, holding kompaniju u drugoj i bankovni račun u trećoj. Platformom je upravljao perač novca sa sedištem u četvrtoj državi, izvan Velike Britanije. ABP je korišćen godinu dana i preko njega je preneto preko 400 miliona evra. ABP je zatvoren, a kreator finansijskog softvera je uhapšen od strane međunarodnih partnera, uz pomoć Agencije za javne prihode i carinu njenog veličanstva (HMRC). Podaci prikupljeni sa ABP servera korišćeni su za identifikaciju drugih ABP i rešavanje ostalih slučajeva.

Izvor: Velika Britanija

U nekim slučajevima, profesionalni perači novca koriste poseban softver za kreiranje šeme PN za nasumično kretanje sredstava preko brojnih računa. Ovaj softver se uglavnom zasniva na principu nasumičnog generisanja podataka.

ODELJAK VI: PRUŽAOCI FINANSIJSKIH USLUGA I PREDSTAVNICI DRUGIH PROFESIJA KAO SAUČESNICI I KRIMINALCI

Kao što je pomenuto u **odeljku II**, profesionalni perači novca mogu zauzimati pozicije u industriji finansijskih usluga (npr. kao bankari i agenti za prenos novca) i sektoru DNFBP (npr. kao pravnici, računovođe i agenti za nekretnine), i koristiti svoje zanimanje, poslovnu infrastrukturu i znanje kako bi olakšali PN za klijente iz kriminalnog miljea. Saradnja sa predstavnicima posebnih profesija može pružiti legitimitet kriminalcima i organizovanim kriminalnim grupama. Kao takve, OKG aktivno traže insajdere kao potencijalne saučesnike koji im mogu pomoći da operu nezakonito stečene prihode. U retkim slučajevima, saučesnici koji olakšavaju realizaciju šeme PN dolaze iz državnih institucija (tj. reč je o korumpiranim funkcionerima ili službenicima).

Uokvireni tekst 15 Saradnja korumpiranog javnog funkcionera i kriminalne organizacije na PN

Ukrajinski organi reda i tužilaštvo sproveli su istragu o visokom javnom funkcioneru koji je zloupotrebjavao svoja ovlašćenja i službeni položaj u periodu od oko tri godine. Javni funkcioner je pristao da učestvuje u stvaranju kriminalne organizacije i sproveo nezakonitu šemu za umanjenje poreskih obaveza, što je dovelo do nezakonitog korišćenja poreskog kredita. Javni funkcioner je primao novčanu naknadu za svoje usluge, koje su realizovane uz učešće drugih javnih funkcionera i drugih članova zločinačke organizacije.

On je sproveo niz radnji kako bi se stekao utisak da su nezakonito stečena sredstva u stvari zakonita, uključujući osnivanje, registraciju i posjedovanje

određenog broja kompanija u ime članova kriminalne organizacije i kupovinu imovine u njihovo ime. Javni funkcioner je takođe osnivao ošfor kompanije na Kipru i BVI koristeći svoje rođake kao **nominalne vlasnike ili akcionare**. Visoki javni funkcioner je takođe kupovao firme registrovane u Ukrajini koje su kontrolisale njegove ošfor kompanije, prebacujući sredstva iz banke u Lihtenštajnu. Sredstva prebačena u Ukrajinu korišćena su za kupovinu imovine. Fiktivni kontakti ili ugovori (npr. za konsultantske usluge) su takođe uspostavljeni uz pomoć mreže fantomskih firmi za usluge koje nikada nisu pružene.

Izvor: Ukrajina

Profesionalni perači novca često ignorišu ili zaobilaze obaveze vezane za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili aktivno prikrivaju propuste u oblasti SPN/SFT unutar određene institucije ili firme. Oni takođe mogu ignorisati profesionalne obaveze, kao što su ograničenja vezana za licence koje su stekli ili pravila profesionalne etike. Iako je precizna definicija saučesništva stvar domaćeg prava, saučesništvo se široko shvata kao namerno delo koja se sprovodi svesnim nehatom ili sa svešću o nedopuštenoj prirodi sredstava sa kojima se radi. Sposobnost kriminalca da kupi ili stekne vlasništvo ili kontrolu nad finansijskim poslom je krajnja mera uspeha.

Kriminalci će aktivno nastojati da regrutuju insajdere voljne da sarađuju unutar postojećih institucija ili firmi, jer ti pojedinci imaju pristup iznutra i mogu biti u stanju da falsifikuju evidencije ili pokrenu transakcije tako da se zaobiđu propisi o SPN/SFT ili institucionalna praksa. U retkim slučajevima, kriminalci mogu kompromitovati kompletne institucije ili poslovne subjekte, između ostalog, i sticanjem vlasništva ili preuzimanjem kontrole nad institucijom i imenovanjem menadžera iz kriminalnog miljea. Gore opisanu aktivnost saučesnika (kompromis insajdera i institucionalni kompromis) ne treba mešati sa slučajevima neusklađenosti, lošom unutrašnjom kontrolom ili neadekvatnim strukturama korporativnog upravljanja, što može dovesti do neusklađenosti sa zahtevima za SPN/SFT. Međutim, ako instituciju bije glas da nije usklađena sa propisima time ona postaje atraktivnija za OKG koja traži korumpirane insajdere.

Pružaoци Usluge Prenosa Novca i Vrednosti (MVTС)

Studije slučaja i saznanja koji pružaju delegacije pokazuju da su pružaoци usluga prenosa novca i vrednosti svesno omogućili aktivnosti PN, kao i konverziju valuta (tj. devizne transakcije), transakcije zasnovane na gotovini i /ili elektronske transfere sredstava. MVTС kao saučesnici mogu igrati važnu ulogu u fazi uspostavljanja procesa PN. Najčešći poslovi PN koje pružaju MVTС su:

- kupovina novčanih sredstava na fizičkoj lokaciji MVTС;
- uplata velikih iznosa na račune fizičkih i pravnih lica, nakon čega sledi domaći transfer na račun MVTС, ili kupovina bankarskih menica (npr. blagajnički ček) koji se plaća MVTС; i
- kupovina bankarskih menica u korist pojedinaca i preduzeća, o kojima pregovaraju pružaoци usluga prenosa novca i vrednosti (MVTС) radi finansiranja kupovine transfera sredstava.

Uokvireni tekst 16 Saradnja sa deviznim brokerima i bankarskim objektima za brzu uplatu

Mehaničar u Velikoj Britaniji je radio kao profesionalni perač za nepoznatu mrežu za pranje novca. Mehaničar je otvorio bankovne račune u Velikoj Britaniji, koji su korišćeni za deponovanje GBP 5.3 miliona u gotovini u periodu od oktobra 2013. do decembra 2014. godine. Izvršeno je više uplata u iznosu od GBP 25 000 na bankovne račune u toku dana uz korišćenje bankarskih objekata za brzu uplatu. Novac uplaćen na bankovne račune, prebačen je na bankovne račune trećih strana u Velikoj Britaniji i šest drugih država elektronskim transferom banke i deviznih brokera. Mehaničar je dobio 20.000 GBP za prenos gotovine u inostranstvo. Perač se izjasnio krivim po osnovu tri tačke optužnice za PN, a u aprilu 2018. godine je osuđen na šest godina zatvora, a izrečena mu je zabrana obavljanja delatnosti direktora kompanije na devet godina.

Objekat za brzu uplatu je objekat u kome je moguća uplata sredstava ili direktno u banci ili u trećoj instituciji, gde se novac broji i zatim prenosi u banku da bi se deponovao¹. Brza uplata omogućava brzodeponovanje gotovine, na više lokacija i često bez kontakta sa službenicima banke.

Napomena 1: UK - Domaća - Nacionalna procena pranja novca i finansiranja terorizma, oktobar 2015.godine.

Izvor: Velika Britanija

Analiza koju su sproveli neki nadležni organi ukazuje da pružoci usluga prenosa novca i vrednosti kao saučesnici mogu nastaviti sa podnošenjem izveštaja o sumnjivim transakcijama (STR). Na primer, STR se može dostaviti kako se ne bi izazvala sumnja ili percepcija da dati pružalac usluga ne poštuje propise. U državama koje zahtevaju druge oblike izveštavanja o transakcijama, kao što su transakcije koje prelaze određeni prag, MVTs kao saučesnik može da vodi duplu evidenciju računa (odnosno duple knjige) od kojih se jedna koristi isključivo za klijente kriminalce za koje se ne podnose izveštaji. Alternativno, ovi pružoci usluga prenosa novca i vrednosti kao saučesnici mogu prijaviti transakcije koristeći fiktivne podatke o transakciji.

Uokvireni tekst 17 Agenti za prenos novca i vrednosti kao saučesnici trećih lica u pranju novca

Italijanska FOS je utvrdila značajno smanjenje doznaka koje se šalju u zemlju „A“ u periodu od tri godine (sa 2,7 milijardi evra u 2012. na 560 miliona evra u 2015. godini). Ovi podaci ukazuju na specifično izlaganje ovog „koridora“ riziku od kanalisanja ilegalnih sredstava.

Dalja analiza izveštaja o sumnjivim transakcijama dovela je do otkrivanja alternativnih kanala mreža profesionalnih perača novca kojima su prenosili značajne količine novca u zemlju A. Značajan deo manjih doznaka prema zemlji A bio je povezan sa prelaskom mnogih italijanskih agenata za prenos novca i vrednosti u strane firme koje ne sačinjavaju statističke izveštaje u skladu sa nacionalnim zakonodavstvima i ne podležu obavezama iz italijanskih propisa o sprečavanju pranja novca i fiskalnim obavezama.

FOS je primila mnoge izveštaje u vezi sa sumnjivim aktivnostima do kojih su

došli italijanski agenti za prenos novca. Finansijski tokovi su uglavnom okarakterisani kao značajni gotovinski depoziti i elektronski transferi u korist italijanskih bankovnih računa stranih pružalaca usluga prenosa novca i vrednosti. Takvi finansijski tokovi navodno su se odnosili na doznake koje su realizovali agenti za prenos novca. Međutim, javila se sumnja jer su agenti ponekad deponovali gotovinu na svoje račune preko ogranka banke koji se nalazi daleko od njihovog sedišta poslovanja. FOS je proširila svoje istraživanje kako bi bolje razumela finansijske tokove koje realizuju agenti firmi za prenos novca i vrednosti što je otkrilo da su u nekim slučajevima:

- pravni zastupnici pružalaca usluga bili umešani ;
- pružaoci usluga nedavno osnovani;
- pružalac usluga je imao veze sa subjektima koji potiču iz zemlje A;
- pružalac usluga je otvorio ogranak u italijanskom gradu koji je poznat po rastućim ekonomskim i poslovnim vezama sa Zemljom A;
- mnogi agenti istog stranog pružaoca usluga - svi iz zemlje A - već su prijavljeni italijanskim FOS ili im je zabranjeno da obavljaju poslove agenata od strane nadležnog finansijskog nadzornog organa zemlje A, zbog nepravilnih transakcija i korišćenja lažnih ličnih dokumenata za svrhe provere poslovanja klijenta;
- agenti za prenos novca su dozvoljavali svojim klijentima da strukturiraju transakcije razdvajanjem doznaka na nekoliko saučesnika; i
- određeni agenti za prenos novca otkrili su opipljive veze sa zajedničkom bazom klijenata.

U pogledu sprovedenih analiza, utvrđeno je da su pružaoci usluga i agenti za prenos novca zanemarili obaveze vezane za sprečavanje pranja novca, koristeći razlike kod pravnih okvira različitih zemalja. Dobro organizovana, stručna i saučesnička mreža agenata i stranih pružalaca usluga prenosa novca korišćena je za prikupljanje sredstava u Italiji i za prenos značajnih iznosa u inostranstvo, razdvajajući doznake na nekoliko saučesnika.

Izvor: Italija

Finansijske Institucije

Međunarodni finansijski sistem ključan je za realizaciju velikih šema za profesionalno pranje novca. Sve složene šeme raslojavanja opisane u **odeljku IV** uključuju prenos značajnih iznosa sredstava preko različitih bankovnih računa u različitim državama otvorenih na ime fantomskih firmi. Ove dobro organizovane šeme, banke često ne otkrivaju, čak ni u situacijama u kojima je uključen neko iz njihovih redova.

Istražni organi otkrili su obrasce po kojima profesionalni perači novca biraju određene države i banke koje će koristiti za prenos nezakonitih prihoda. Na primer, neki kriminalci nastoje da koriste banke koje rade u slabo regulisanom okruženju ili

ih nije glas da se ne pridržavaju propisa o SPN/SFT.

Prikupljanje dokaza predstavlja izazov za nadležne organe što pokazuje da su finansijske institucije aktivno uključene u realizaciju pranja novca. Službenici banaka generalno ne komuniciraju otvoreno o svojim kriminalnim radnjama, a mogu koristiti svoj status insajdera za prikrivanje dela. Ovo može otežati otkrivanje i krivično gonjenje namernog nedoličnog ponašanja profesionalaca koji pružaju finansijske usluge. Čitav niz zaposlenih u finansijskim institucijama (od nižih nivoa do rukovodilaca na višem nivou) izvor su ranjivosti koju perači novca mogu iskoristiti, ali viši insajderi koji svesno pomažu u realizaciji PN mogu prouzrokovati više štete.

Saradnici koji su zaposleni u bankama mogu obavljati funkcije kao što su:

- Falsifikovanje čekova;
- Praćenje (ili neadekvatno praćenje) tokova novca između računa koje kontrolišu saučesnici;
- Koordiniranje finansijskih transakcija kako bi se izbeglo izveštavanje o sumnjivim transakcijama;
- Prihvatanje fiktivnih dokumenata koje klijenti daju kao osnovu za transakcije, bez postavljanja dodatnih pitanja; i
- Vršenje „virtuelnih transakcija“ na računima svojih klijenata – vršenje brojnih transakcija bez bitne promene neto bilansa na početku i na kraju radnog dana.

Uokvireni tekst 18 Generalni direktor i predsednik strane banke

Istraga italijanskih vlasti otkrila je razne operacije PN koje su obavljali viši službenici stranih banaka (generalni direktor i predsednik), zajedno sa računovođom saučesnikom i advokatom. Nezakonita sredstva proistekla su iz trgovine kokainom koju je vršila jedna međunarodna organizacija.

Kriminalci su bili u kontaktu sa generalnim direktorom i predsednikom strane banke koja je tada prolazila kroz ozbiljnu krizu likvidnosti. Kriminalci i rukovodioci banaka složili su se da će jedan od krijumčara droge u svoje ime deponovati oko 15 miliona eura u banci koja doživljava krizu. Banka se obavezala da će obezbediti dva predstavnika posebnih profesija (advokata i računovođu, koji su gore pomenuti, koji su i braća) za određenu novčanu nadoknadu za njihov posrednički rad, koja treba da se uplati na račune koji su posebno otvoreni na njihova imena u banci.

Računovođa je takođe obavljao računovodstvene usluge za nekoliko kompanija koje pripadaju trgovcu drogom. Nakon aktivnosti posredovanja, generalni direktor banke primio je 1,3 miliona evra, u dve rate, od depozita uplaćenog na ime trgovca drogom. Nakon toga, generalni direktor banke je, uz odobrenje predsednika banke, pokrenuo kompleksne finansijske operacije u cilju prikrivanja nezakonitog porekla deponovanog novca.

Vlasti su utvrdile ulogu advokata, otkrivajući bez imalo sumnje da je bio posrednik između svog klijenta (poverenika) i banke, kao i njegovu svest o stvarnom nezakonitom izvoru novca.

Izvor: Italija

Slučaj u nastavku prikazuje kombinaciju različitih elemenata i instrumenata, uključujući prodaju fantomskih firmi, olakšavanje realizacije transakcija od strane zaposlenih u bankama u svojstvu saučesnika i realizaciju poslova na tržištima hartija od vrednosti.

Uokvireni tekst 19 Bankarski službenici kao saučesnici, transakcije na tržištu hartija od vrednosti i prodaja fantomskih firmi

Istraga ruskih vlasti, sprovedena u saradnji sa stranim FOS, otkrila je šemu plaćanja poreza i doprinosa, koju su dogovorili bankarski službenici i brokeri.

Sredstva akumulirana na bankovnim računima fantomskih firmi prebacivana su u inostranstvo radi navodne kupovine hartija od vrednosti po nalogu brokera „R“. U isto vreme, dve brokerske kompanije koje rade na Londonskoj berzi, prodale su akcije po istoj ceni, potpomažući transfer novca preko sinhronizovane trgovine.

Sva društva sa ograničenom odgovornošću koja su se pojavila u ovoj šemi osnovala je firma za pružanje pravnih usluga koja se specijalizovala za prodaju gotovih, već uspostavljenih firmi. Pokrenut je krivični postupak. Licenca jedne od banaka koja je omogućavala prekogranične transfere i kompanije za hartije od vrednosti povučene su zbog kršenja zakona o sprečavanju pranja novca.

Izvor: Ruska Federacija

1. Analizirani slučajevi i primljene informacije takođe su pokazali da privatni bankarski savetnici mogu da preuzmu ulogu profesionalnog perača novca i pružaju usluge kako bi sakrili prirodu, izvor, vlasništvo i kontrolu nad sredstvima i time izbegli kontrolu, koristeći različite tehnike, uključujući:

- Otvaranje računa i prenos novca između računa otvorenih na ime kakvih god pojedinaca ili ošor firmi, osim stvarnih vlasnika računa;
- Izrada lažnih izjava o bankarskim dokumentima koje banka traži za identifikaciju kupaca i otkrivanje identiteta stvarnih vlasnika računa;
- „Korišćenje ugovora o konsultantskim uslugama i drugih sličnih vrsta ugovora kako bi se stvorio privid zakonitosti nezakonitih transfera;
- Održavanje i korišćenje brojnih računa u istoj banci, tako da se transferima sredstava između tih računa može interno upravljati, bez oslanjanja na međunarodne klirinške mehanizme koje organi reda mogu lakše da prate ; i
- Otvaranje više bankovnih računa na ime kompanija sa sličnim nazivom u istim ili različitim institucijama, tako da se ne stiče utisak da uplate dolaze od trećih strana.

Pravne i Profesionalne Usluge

Kako bi se povećalo rastojanje između kriminalnih aktivnosti OKG i kretanja sredstava, neke OKG koriste usluge trećih lica koja se bave pranjem novca, uključujući predstavnike posebnih profesija, kao što su advokati, računovođe i pružaoci usluga trustova i kompanija (TCSP – Trust or Company Service Providers). Jedna delegacija

je primetila da OKG obično koriste profesionalne pružaoce usluga za uspostavljanje korporativnih struktura, te da su računovođe favorizovani zbog niza veština i usluga koje mogu pružiti. Postoje primeri koji pokazuju da su ovi tipovi profesionalaca regrutovani da rade kao perači novca u ime velikih zločinačkih organizacija, kao što su organizacije za trgovinu narkoticima. Izveštaj FATF za 2013 godinu o *ranjivosti pravnika na-PN i FT* pominje da kriminalci često angažuju pravnika dok obavljaju svoje aktivnosti PN/ FT, jer se od njih može tražiti da izvrše određene transakcije ili pruže posebne pravne i notarske usluge, koje mogu pomoći u pranju sredstava stečenih kriminalom.

Uokvireni tekst 20 Advokat i bankarski službenik kao saučesnici

Advokat u Teksasu osuđen je za pranje novca za jednu OKG i učešće u brojnim prevarama. OKG je bila aktivna u SAD, Kanadi, Africi, Aziji i u Evropi. Bankarska službenica kao saučesnik je takođe bila osuđena zbog svoje uloge u falsifikovanju i praćenju novčanih tokova između brojnih računa koje je kontrolisala OKG.

Sve žrtve ovih različitih prevara bili su upućene da uplate novac na račune koje su držali drugi saučesnici (kuriri za prenos novca), koji su onda brzo prebacivali novac na druge račune u SAD, kao i račune širom sveta pre nego što su žrtve mogle da otkriju prevaru. Na ovaj način oprano je nekoliko miliona dolara. Brojni bankovni računi koje su otvorili kuriri služili su kao početni „sloj” u procesu pranja, što je omogućilo saučesnicima da zamagle ili prikriju izvor i prirodu nezakonitog prihoda. Na primer, tokom jednogodišnjeg perioda, ključni kurir otvorio je 38 lažnih bankovnih računa.

Šeme prevare imale su nekoliko oblika. Mnoge žrtve su bile advokatske kancelarije koje su pronalazene putem interneta. Njima su upućivani lažni čekovi kojima su navodno uplaćivana sredstva na račun advokatske firme otvoren za njene klijente. Advokatske kancelarije su zatim bile instruisane da elektronski pošalju novac trećim stranama fantomskim firmama koje su kontrolisali saučesnici. U prevaru su bili umešani i hakeri koji su kompromitovali i individualne i korporativne imejl račune, i naručivali elektronske transfere novca od brokerskih i poslovnih računa do korisničkih računa koji su kontrolisali saučesnici. Fantomske firme bile su osnivane na Floridi pod fiktivnim imenima, a zatim su se koristile za otvaranje bankovnih računa u bankama na Floridi.

Licencirani advokat u Teksasu radio je za saučesnike i prao novac žrtava putem računa advokatske kancelarije (IOLTA). On se takođe susretao sa pojedinačnim kuririma i od njih preuzimao novac koji su podizali sa svojih računa. Advokat je tražio i od svojih pripravnika i drugih saradnika da otvaraju račune za realizaciju šeme pranja novca.

Izvor: Sjedinjene Američke Države

Jedan slučaj se odnosio na advokata sa licencom koji je smatran punopravnim članom jedne OKG. Kao u prethodnom slučaju, advokat je obezbeđivao usluge PN i prenosio sredstva stečena trgovinom drogom i prevarom koristeći svoje pravo na korišćenje

računa advokatske kancelarije ili ILOTA⁴.

Uokvireni tekst 21 Operacija CICERO

Ovaj slučaj je pokrenula policijska jedinica za posebne valute u Guardia di Finanza kao deo naknadne istrage o sudski odobrenom pretresu šefa velike organizovane kriminalne grupe (La Cosa Nostra ili LCN) u Palermu, u Italiji. Cilj ove istrage je bio da se otkriju nominalni vlasnici ili akcionari, kao i pojedinci koji su omogućili kretanje prihoda od kriminala u ime LCN. Istraga je utvrdila da je poznati advokat bio stvarni vlasnik kompanija koje su se koristile za pranje novca preko građevinske kompanije iz Palerma, koja je bila povezana sa članovima porodice šefa organizovanog kriminala.

Advokat je obavljao funkciju „trezora“ za LCN, koja se sastojala od upravljanja finansijskim sredstvima kriminalne grupe u cilju prikrivanja porekla nezakonitog prihoda i sprečavanja otkrivanja imovine kupljene od tih prihoda od strane vlasti. Kroz svoje profesionalne odnose, advokat se razvio i pristupio je elitnoj društvenoj mreži, koju je takođe stavio na raspolaganje organizovanoj kriminalnoj grupi.

Advokat, koji je radio kao perač novca, obavio je niz usluga, kao što su: (a) pribavljanje hipoteke za kupovinu stana sa 450.000 EUR prihoda proisteklih iz krivičnog dela u ime člana OKG; (b) korišćenje fiktivnog ugovora za kupovinu stana sa 110.000 EUR u ime OKG; i (c) raslojavanje i spajanje zakonitih sredstava sa nezakonitim sredstvima stečenih na osnovu građevinskih radova koji su se obavljali na zemljištu kupljenom od prihoda proisteklih iz krivičnog dela.

Ova istraga je dovela do oduzimanja imovine od devet lica u ukupnom iznosu od 550.000 evra, kao i sedam nepokretnosti u vlasništvu advokata.

Izvor: Italija

Profesionalni perači novca često koriste i fantomske firme u realizaciji složenih šema PN. Prilikom osnivanja firmi mogu se koristiti usluge predstavnika određenih profesija kao što su usluge TCSP (Trust or Company Service Providers) (**Pružaoци usluga trustova i kompanija**) ili advokata. Takva lica mogu pružati niz usluga, uključujući osnivanje firme, pružanje usluga rezidentnih ili nominalnih direktora i otvaranje i obezbeđivanje novih bankovnih računa.

Uokvireni tekst 22 Fantomske firme i računovođa kao sekretar u firmi

Osoba G je kao ovlašćeni računovođa pružao sekretarske usluge malim i srednjim preduzećima. Kao deo ovih usluga, on je osnivao firme u ime svojih klijenata i imao ulogu rezidentnog direktora tih firmi čiji direktori obično nisu bili stanovnici Singapura.

Osobe N i S, članice strane OKG, tražile su od osobe G da osnuje tri kompanije,

⁴ IOLTA je račun koji otvara advokat sa namerom da na njemu drži sredstva klijenata kojima će se platiti njegove buduće usluge. Otvara se u banci sa pretpostavljenim višim stepenom poverljivosti koji postoji u odnosu između advokata i klijenta i koji karakteriše i njihove transakcije.

Kompaniju K, Kompaniju V i Kompaniju M, i da otvori račun za ove firme u bankama u Singapuru. Kada su računi otvoreni, osobe N i S napustile su Singapur i nikada se nisu vratile. Osoba G imenovana je za zamenika direktora tri kompanije; iako nije bio ni akcionar, niti lice ovlašćeno da raspolaže sredstvima na računima tih kompanija.

Na račune ovih kompanije stizala su sredstva stečena raznim prevarama u iznosu od preko 650 000 SGD. Sredstva su brzo prebacivana od strane osobe S na račune u inostranstvu.

Kompanije su izvršile krivično delo prenošenja koristi od krivičnog dela, koje se može pripisati nehatu osobe G. Osoba G nije sprovela odgovarajući nadzor nad poslovima kompanija, što je omogućilo stranoj OKG da ima nesmetanu kontrolu nad preduzećima i neometano učestvuje u aktivnostima pranja novca. U januaru 2016. godine, G je osuđen za krivično delo pranja novca i za nemarno obavljanje dužnosti direktora. On je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 12 meseci, kažnjen sa 50.000 SGD i izrečena mu je zabrana obavljanja funkcije direktora kompanije u roku od pet godina nakon izricanja kazne.

Izvor: Singapur

Nakon otvaranja bankovnih računa u ime fantomskih firmi, profesionalni perai mogu da upravljaju ovim računima iz inostranstva, primajući sredstva od kriminalnih aktivnosti od različitih pojedinaca i kompanija u svrhe daljeg raslojavanja. Sredstva koja se uplaćuju na račune fantomskih firmi obično se prenose van države u roku od nekoliko dana.

TCSP--(Trust or Company service Providers) (pružaoci usluga trustova i kompanija) često ne žele da znaju u koje svrhe njihovi klijenti zapravo koriste kompanije, i stoga se ne smatraju saučesnicima u šemama PN. Međutim, brojne studije slučaja su pokazale da se neki TCSP reklamiraju kao pružaoci usluga koji „ne postavljaju pitanja” , ili su imuni na istragu. Štaviše, ako TCSP deluje i kao direktor kompanije, mora da obavlja te dužnosti kao direktor i može biti odgovoran za prekršaje koje je počinila kompanija, kao što je prikazano u gornjoj studiji slučaja.

Organi reda u svetu primetili su da se korporativne strukture često koriste u šemama za pranje novca i da se predstavnici određenih profesija koriste prilikom njihovog uspostavljanja. Organi reda otkrili su da se složene korporativne strukture i ofšor kompanije koriste za prikrivanje stvarnih vlasnika i za prenos prihoda od kriminala i da profesionalni perai novca iskorišćavaju neke usluge TSCP prilikom uspostavljanja struktura. Nekoliko aktuelnih istraživanja širom sveta ukazalo je na to da TCSP pružaju usluge nominalnih direktora korporativnih struktura i da se velike korporacije ili manji TCSP-slično ponašaju:

- Primenjuju pristup „označite polje“ kod pitanja oko usklađenosti aktivnosti;
- Udaljavaju se od rizika (tj. umanjuju sopstvenu odgovornost);
- Sarađuju sa lancima agenata za osnivanje/registraciju firmi u više država;
- Pokazivanje namernog nehatnog ponašanje; i
- Falsifikovanje potpisa i lažno overavanje dokumenata.

Uokvireni tekst 23 Pranje novca od narkotika kroz investicije u nekretnine, ugostiteljske usluge i produkcijske usluge

Istraga je pokrenuta zbog informacija dobijenih od OFAC, koje su otkrile da nezakonita mreža vodi poslovne aktivnosti u Argentini. Ova mreža je bila povezana sa pojedincem, J.B.P.C., za koga se sumnjalo da je član kriminalne organizacije.

J.B.P.C., njegova porodica i poslovni partneri takođe su bili akcionari u brojnim kompanijama širom sveta. Konkretno, postojala je sumnja da tri argentinske kompanije (dve proizvodne kompanije i kompanija za upravljanje) razvijaju ambiciozne projekte izgradnje nekretnina širom zemlje. Predsednik i glavni akcionar tih kompanija bio je g. B, advokat i prijatelj J.B.P.C. Ova osoba je imala stručno znanje i iskustvo u razvoju poslovanja. Dodatna analiza je pokazala da je J.B.P.C. bio akcionar u još dve kompanije, koje su se pojavile kao vlasnici zemljišta na kome je trebalo da se preduzmu značajni radovi za gradnju nekretnina.

Informacije Poreske uprave otkrile su da su ove kompanije saradivale sa ovlašćenim računovođom gospodinom C. On je bio i akcionar i član Upravnog odbora dotičnih kompanija. Ostale transakcije J.B.P.C. otkrivene su u istom periodu. One su bile povezane sa još dve argentinske kompanije koje su saradivale sa barovima, kafeterijama i pružale produkcijske usluge. Za jednu od kompanija koju je naveo OFAC, otkriveno je da je u celosti u vlasništvu najbližih rođaka J.B.P.C. Isto tako, na rukovodećim pozicijama bili su njegovi partneri i bliski rođaci. Druga firma, takođe povezana sa J.B.P.C., otvorila je kancelariju u Argentini uz pomoć drugog advokata, g.D.

Istragu ovog slučaja sprovela je FOS u Argentini u koordinaciji sa drugim domaćim lokalnim organima, kao i sa stranim kolegama u Kolumbiji (FOS-Kolumbija) i Sjedinjenim Državama (OFAC i DEA). Snažna međunarodna saradnja bila je ključna za uspeh ove istrage, a zajednički naponi doveli su do značajnog broja istovremenih pretresa u Argentini, kao i u drugim državama gde je J.B.P.C. vodio veći deo svog ilegalnog poslovanja. Kao rezultat toga, J.B.P.C., g. B i njegova supruga, g. C i g. D su uhapšeni. Njihova imovina je oduzeta. Trenutno se protiv njih vodi krivični postupak u Argentini.

Izvor: Argentina

Kompanije za Obradu Plaćanja

Ove kompanije pružaju platne usluge trgovcima i drugim poslovnim subjektima, kao što su obrada kreditnih kartica ili usluge obrade plata. Tipično, bankovni računi koje drže kompanije za obradu plaćanja koriste se za olakšavanje plaćanja u ime njihovih klijenata. U određenim okolnostima, kompanije za obradu plaćanja suštinski deluju kao „protočni“ računi - ne postoji obaveza da se finansijskim institucijama otkriju identiteti njihovih pojedinačnih klijenata. Tradicionalno, kompanije za obradu plaćanja uspostavljene su za obradu transakcija kreditnih kartica za konvencionalne maloprodajne objekte. Međutim, vremenom su kompanije za obradu plaćanja evoluirale kako bi opsluživale različite domaće i međunarodne trgovce, uključujući

trgovce na internetu i konvencionalne trgovce na malo, preduzeća za internet igrice i kompanije za telemarketing.

Kriminalne organizacije mogu saradivati sa kompanijama za obradu plaćanja u svrhu prikrivanja transakcija i pranja prihoda stečenih putem kriminala. Na primer, kompanije za obradu plaćanja su korišćene za uključivanje nezakonitih prihoda nastalih iz stranih izvora direktno u finansijske institucije⁵.

Jedan broj zemalja je primetio da mreže za PN koriste kompanije koje se bave obradom plaćanja. U nekim slučajevima, kompanije za telemarketing su takođe bile osumnjičene da pružaju usluge obrade plaćanja i da su mešale nezakonite prihode sa uplatama za koje se sumnjalo da potiču od masovne marketinške prevare. Vlasti sumnjaju da članovi i saradnici brojnih transnacionalnih OKG saraduju sa ovim vrstama obrađivača plaćanja.

Uokvireni tekst 24 Međunarodni obrađivač plaćanja pruža usluge PN

PacNet, međunarodni obrađivač plaćanja i pružalac usluga prenosa novca i vrednosti sa sedištem u Vankuveru u Kanadi, pomogao je desetinama prevaranata da dobiju pristup američkim bankama. PacNet se dvadeset godina bavio raznim prevarama vezanim za PN i poštanskim prevarama, svesno obrađujući plaćanja u svrhu realizacije širokog spektra poštanskih prevara čije su se žrtve nalazile širom sveta. Kada je zatvoren, PacNet se sastojao od 12 pojedinaca i 24 pravna lica u 18 zemalja. Mreža je zajednički prevarila milione žrtava širom SAD i uzela im novac u vrednosti koji se meri stotinama miliona dolara.

Sa poslovnica u Kanadi, Irskoj i Velikoj Britaniji, kao i u 15 drugih zemalja, mnoge treće strane koje su realizovale širok spektar poštanskih prevara birale su PacNet da im obrađuje plaćanja. Američki potrošači putem pošte primaju na desetine hiljada lažnih obaveštenja o lutriji i drugim prevarama skoro svaki dan, koja sadrže pogrešne prikaze osmišljene za žrtve starijih godina ili za pojedince ugrožene na neki drugi način.

PacNetovi procesi obrade pomogli su da se prikrije priroda nedozvoljenih sredstava i spreči otkrivanje šema. U tipičnom scenariju, prevaranti su slali lažne preporuke žrtvama, a zatim su uredili da se isplate žrtava (i čekovi i gotovina) šalju direktno, ili preko partnerske kompanije, PacNetovim procesima obrade. Novac žrtava, umanjen za PacNetove naknade i provizije, stavljen je na raspolaganje prevarantima putem elektronskih transfera sa računa PacNet holdinga, kao i od strane PacNet koji je vršio plaćanja u ime prevaranata, na taj način skrivajući vezu sa prevarantima. Ovaj proces imao je za cilj da umanja šansu da finansijske institucije otkriju prevarante i utvrde da je njihova aktivnost sumnjiva.

Šeme poštanske prevare su zahtevale komplikovanu mrežu aktera lociranih širom sveta i svaka šema je sledila sličan obrazac. Ove šeme obuhvataju konzorcijum pravnih lica, uključujući direktne pošiljaoce, brokere,

⁵ FINCEN, 2012 i FFIEC, nd

štampane/distributere, firme za dostavljanje pošte, usluge „u paketu“¹ i obrađivače plaćanja. Ovih šest različitih grupa radilo je zajedno na (i) slanju miliona paketa svake godine, (ii) prikupljanju i distribuiranju desetina miliona dolara prihoda od žrtava godišnje, i (iii) prikrivanju njihovog pravog identiteta od žrtava i organa reda širom sveta.

Napomena 1: Obrada odgovora na direktnu poštu često se vrši od strane treće strane angažovane za obavljanje različitih usluga, što može uključivati obradu plaćanja, sastavljanje narudžbina proizvoda, ispravljanje adresa primaoca, obradu vraćene pošte, pružanje usluga zaključavanja i deponovanje sredstava i pridruženih podataka obrade za svaku od ovih usluga. Usluge u paketu je skraćeni termin za sve ove usluge

Izvor: Argentina

Proizvodi i Usluge Plaćanja Virtuelnom Valutom (PUPVV)

Kao što je navedeno u odeljku IV, profesionalni perači novca nude razne usluge, uključujući upotrebu virtuelne valute kojima skrivaju identitet onih koji čine krivična dela kao i njihove nezakonite transakcije. Upotreba složenih, kompjuterski zasnovanih šema prevara dovela je do toga da visokotehnološki kriminalci kreiraju mehanizme velikih razmera kako bi se prihodi ostvareni iz ovih šema kretali. Konkretnije, virtuelne menjačnice valuta su korišćene kao nelicencirani ili neregistrovani pružaoci usluga prenosa novca i vrednosti za razmenu prihoda stečenih kriminalnim aktivnostima u virtuelnoj valuti u fiat valutu. U 2015. godini, FATF je izdao smernice da pokaže kako da se specifične FATF preporuke primenjuju na konvertibilne virtuelne menjačnice valuta u kontekstu proizvoda i usluga vezanih za virtelene valute, kao i da utvrdi mere za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma koje bi mogle biti potrebne⁶. Studije slučaja su, međutim, pokazale da su virtuelne menjačnice valuta saučesnici, koji su sa svrhom formirani, strukturirani i otvoreno promovisani kao kriminalni poslovni poduhvati.

Digitalni platni sistemi takođe mogu olakšati činjenje drugih krivičnih dela, uključujući kompjutersko hakovanje i primenu softvera za ucenu –ransomvare, prevaru, krađu identiteta, šeme utaje poreza, korupciju u javnom sektoru i trgovinu drogom. Lica koja obezbeđuju virtuelnu valutu takođe koriste fantomske firme i podružnice koje pružaju usluge klijentima širom sveta putem interneta za elektronsko prebacivanje fiat valuta ka i od ovakvih menjačnica (koje služe u stvari kao kuriri za prenos elektronskog novca). Korisnici usluga ovih saučesnika su otvoreno i eksplicitno razgovarali o kriminalnim aktivnostima na njihovim forumima, a njihovi predstavnici korisničkih službi nude savete kako obraditi i pristupiti novcu dobijenom od prodaje ilegalnih droga na tržištima na mračnom internetu.

⁶ FATF, 2015.

Uokvireni tekst 25 Menjačnica virtuelne valute kao saučesnik

Dana 26. jula 2017. godine, Velika porota u Severnom okrugu Kalifornije podigla je optužnicu protiv ruskog državljanina i organizacije koju je navodno vodio - BTC (Bitcoin Behind the Counter), za obavljanje usluga prenosa novca bez licence, za PN i srodna krivična dela. U optužnici se navodi da je BTC bila međunarodna šema za PN koja je navodno pružala usluge kriminalcima, posebno visokotehnološkim kriminalcima, i razvila se u jedno od glavnih sredstava pomoću kojih kriminalci širom sveta peru novac od svojih nezakonitih aktivnosti. U optužnici se navodi da je jedan od operatera BTC koji je rukovodio i nadzirao poslovanje i finansiranje BTC, zajedno sa drugima, namerno stvorio, strukturirao, upravljao i otvoreno promovisao BTC kao kriminalni poslovni poduhvat, razvijajući bazu klijenata za BTC koja je u velikoj meri obuhvatala kriminalce. BTC je takođe bio jedan od najvećih i najčešće korišćenih digitalnih razmenjivača valuta. Istraga je otkrila da je BTC tokom svog poslovanja dobila više od 4 milijarde dolara u virtuelnoj valuti. Pored optužnice koja tereti BTC i jednog od njenih operatera za gore navedena dela, FinCEN je, u bliskoj saradnji sa Ministarstvom pravde, odredio kaznu od 110 miliona USD ovoj firmi za svesno kršenje zakona SAD protiv pranja novca.

Izvor: Sjedinjene Američke Države

ODELJAK VII: ZAVRŠNE ODREDBE

U ovom izveštaju o pretnjama govori se o učiniocima krivičnih dela, uključujući organizovane kriminalne grupe koje su specijalizovane za pružanje profesionalnih usluga pranja novca i saučesnike koji su svesno uključeni ili su namerno ignorisali svest o postojanju procesa pranja novca. Identifikovan je određeni broj karakteristika, na osnovu opsežne analize studija slučaja (uključujući ulogu i funkcije profesionalnih perača novca; korišćene poslovne modele i relevantne vrste i šeme). Verzija ovog izveštaja koja neće biti objavljivana dostupna je članovima FATF i globalnoj mreži FATF na zahtev. Ova neobjavljena verzija sadrži dodatne informacije, kao što su praktične preporuke za otkrivanje, istragu, krivično gonjenje i sprečavanje PN.

LITERATURA

- FATF (2006), *Trade-Based Money Laundering*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/trade-basedmoneylaundering.html
- FATF (2012a), *FATF Recommendations*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html
- FATF (2012b), *FATF Guidance on Financial Investigations*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/operationalissues-financialinvestigationguidance.html
- FATF (2013a), *FATF Methodology for assessing compliance with the FATF Recommendations and the effectiveness of AML/CFT systems – FATF Methodology*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fatf-methodology.html
- FATF (2013b), *Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/mltf-vulnerabilities-legal-professionals.html
- FATF (2015), *Guidance for a Risk Based Approach to Regulating Virtual Currency*, FATF, Paris, France
www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/guidance-rba-virtual-currencies.html
- FATF – Egmont Group (2018), *Concealment of Beneficial Ownership*, FATF, Paris, France,
www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/concealment-beneficial-ownership.html
- FFIEC (nd), *Bank Secrecy Act, Anti-Money Laundering Examination Manual, Third-Party Payment Processors—Overview*, Bank Secrecy Act/Anti-Money Laundering InfoBase, Federal Financial Institutions Examination Council:
www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/pages_manual/OLM_063.htm
- FINCEN (2012), *Risk Associated with Third-Party Payment Processors*, FIN-2012-A010. October 22, 2012, Department of the Treasury – Financial Crimes Enforcement Network, Washington, United States, October 22, 2012,
<https://www.fincen.gov/sites/default/files/advisory/FIN-2012-A010.pdf>

WWW.FATF-GAFI.ORG

Jul 2018

Profesionalno Pranje Novca

Profesionalni perači novca (PPN) pružaju usluge pranja novca stečenog nezakonitim aktivnostima kriminalcima i organizovanim kriminalnim grupama. Oni mogu da obezbede celokupnu infrastrukturu za realizaciju složenih šema PN (npr. „kompletnu uslugu“) ili da naprave jedinstvenu šemu prilagođenu specifičnim potrebama klijenta koji želi da opere imovinu stečenu kriminalom. U ovom izveštaju navode se posebne veštine koje profesionalni perači novca mogu da ponude svojim klijentima u cilju sakrivanja ili prenosa njihovih prihoda, a državnim organima pruža detaljno objašnjenje uloga koje obavljaju profesionalni perači novca da bi im pomogli da ih prepoznaju i razumeju kako funkcionišu. U ovom izveštaju su takođe dati noviji primeri finansijskih preduzeća koja su preuzeta ili kooptirana od strane kriminalnih preduzeća da omoguće PN.

Ovaj izveštaj ima za cilj da pomogne vlastima da prepoznaju profesionalne perače novca, kao i strukture koje koriste za pranje novca, i zaustave i onesposobe grupe koje su uključene u nezakonite aktivnosti kojima se ostvaruju prihodi tako da se kriminal ne isplati.